

Visuaalisen ympäristön vaikutus painokangassuunnitteluun

ja Kuvitteellinen metamorfoosi

Muotoilu
Sisustuspainotteinen
tekstiilisuunnittelu
Opinnäytetyö
29.5.2009

Hanna Toivanen

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Muotoilu		Suuntautumisvaihtoehto Sisustuspainotteinen tekstiilisuunnittelu	
Tekijä Hanna Toivanen			
Työn nimi Visuaalisen ympäristön vaikutus painokangassuunnitteluun ja kuvitteellinen metamorfoosi			
Työn ohjaaja/ohjaajat Kirsi Niinimäki, Tuomas Tiitinen			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 29.5.2009	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 49 + 6	
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuinka Suomen painokangassuunnittelu on muuttunut tyyllillisesti alkuvaiheistaan tähän päivään saakka. Opinnäytetyön yhteydessä toteutettiin kaksi keskenään hyvin erilaista kodintekstiileiksi suunnattua painokangasmallistoa, joiden tarkoituksena oli peilata painokangassuunnittelussa tapahtunutta muutosta. Mallistolle annettiin tästä syystä yhteisnimitys "Kuvitteellinen metamorfoosi". Opinnäytetyötä ei toteutettu työelämäkontaktin kautta, mutta kirjallisen työn tekemiseen haettiin tukea alan asiantuntijoilta asiantuntija-haastattelujen muodossa. Lisäksi opinnäytetyötä varten suunniteltuihin painokangasmalleihin saatiin palautetta ammattilaiselta.</p> <p>Tutkimus perustui visuaalisen ympäristön ja painokangassuunnittelun tutkimiseen ja rinnastamiseen keskenään. Opinnäytetyön kirjallinen osuus jakautui kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa nostettiin esille Suomen painokangassuunnittelussa ja visuaalisessa ympäristössä tapahtuneita murroskohtia 1900-luvulta 2000-luvulle saakka. Toisessa osassa selvitettiin painokangassuunnittelun ja visuaalisen ympäristön tyyllillistä nykytilannetta.</p> <p>Tutkimus tuotti tietoa ennen kaikkea siitä, minkälaisia asioita painokangassuunnittelun puitteissa nykyään voi toteuttaa ja mitkä muutokset historiassa ovat johtaneet nykytilanteeseen. Kirjallisesta osuudesta saatiin tukea suunnitteluprojektiin, jonka lopputuloksena syntyi kaksi teolliseen tuotantoon soveltuvaa painokangasmallistoa. Tutkimuksen myötä saavutetusta tiedosta on yleishyödyllistä kenelle tahansa alalla työskentelevälle.</p>			
Teos/Esitys/Produktio			
Säilytyspaikka Metropolia ammattikorkeakoulu, Tikkurilan yksikkö, kirjasto			
Avainsanat painokangassuunnittelu, kodintekstiilit, visuaalisuus			

Degree Programme in Design		Specialisation Interior oriented textile design
Author Hanna Toivanen		
Title The impact of visual environment in designing printed textiles and Imaginary metamorphosis		
Tutor(s) Kirsi Niinimäki, Tuomas Tiitinen		
Type of Work Bachelor's Thesis	Date 29.5.2009	Number of pages + appendices 50+6
<p>The objective of the Bachelor's Thesis was to study how the style of the Finnish printed textile has changed during its history and where it now stands. A design process that resulted in two very different collections of printed home textiles was carried out. The difference between the two collections aimed to reflect the change that has occurred in printed textiles and therefore the two collections were given a collective name, "Imaginary metamorphosis".</p> <p>The study is based on observing and studying visual environments and printed textiles in Finland and comparing the similar visual features between the two. In the first section, some significant decades of the past century in the history of Finnish printed textile design are introduced together with examples of the visual environment of the time. The second section presents the state of visual environment and Finnish textile design today. The study was not carried out in co-operation with any company but part of it was written based on interviews with professionals in the fields of printed textiles and interior decoration in general. Also, the designed prints were evaluated by a professional.</p> <p>In result two collections of home textile patterns were made that qualify for industrial production. The study also produced practical information about the possibilities a designer has in the field of printed home textiles.</p> <p>To endure time and trends, printed home textiles need to be fresh an interesting, yet selling.</p>		
Work / Performance / Project		
Place of Storage Metropolia Library / Tikkurila unit		
Keywords designing printed textiles, home textiles, visuality		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2. SISÄLLÖN ESITTELY	2
2.1 Tutkimustavan esittely	4
2.2 Viitekehys	5
3 TEOLLISEN PAINOKANGASSUUNNITTELUN KEHITTYMINEN SUOMESSA	6
3.1 Painokangassuunnittelun alkuvaiheet	7
3.2 1960-luku	7
3.3 1980-luku	13
3.4 2000-luku	19
4 PAINOKANGASSUUNNITTELU SUOMESSA NYKYÄÄN	21
4.1 Haastateltavien ja yritysten esittely	22
4.1.1 Hanna Kerman ja Fokus Fabrik	22
4.1.2 Luisa Laine-Kosonen ja Stockmann	25
4.2 Visuaalisuus painokangassuunnittelijan työssä	25
4.3 Kodin sisustamisen trendikkyys ja painokankaiden rooli	26
4.4 Painokankaiden visuaalisuus nykyään	28
4.5 Visuaalisuuden sidonnaisuus aikaan ja kulttuuriin	31
5 KUVITTEELLINEN METAMORFOOSI	31
5.1 Suunnittelun lähtökohtia	32
5.2 Ensimmäinen mallisto	34
5.2.1 Puutarha	35
5.2.2 Latvat	37
5.2.3 Pitsikukka	38
5.3 Toinen mallisto	39
5.3.1 Polis	40
5.3.2 Watch-dog	42
5.3.3 Question	43
5.4 Palaute	45
6 LOPUKSI	46
LÄHTEET	49
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Opinnäytetyöni lähtökohtana on pyrkimys kartoittaa tämän päivän painokangassuunnittelun mahdollisuuksia. Koska kaiken teollisen muotoilun, myös painokangassuunnittelun, tärkein lähtökohta on kohderyhmä, suunnittelijalle on oleellista tiedostaa, millaiset rajoitteet ja mahdollisuudet kohderyhmä asettaa hänen työskentelylleen. Työssäni pyrin selvittämään, mitä nuo rajoitukset ja mahdollisuudet ovat nyt, kun olen itse valmistumassa suunnittelijan ammattiin. Puhuessani suunnittelijan liikkumatilasta, tarkoitan sitä käsitteellistä kenttää, jolle kohderyhmä asettaa rajoitteet ja jonka sisälle menestyvä suunnittelija osaa sijoittaa työnsä. Ihanteellinen lopputulos suunnittelutyölle on, jos suunnittelija kykenee luomaan kohderyhmälleen jotain uutta ja kiinnostavaa, ilman että kohderyhmä kokee sen liian oudoksi ja siksi vaikeaksi vastaanottaa.

Pystyäkseni selventämään nykypäivän suunnittelijan liikkumatilaa, oli lähdettävä liikkeelle pohtimalla, mitkä asiat vaikuttavat sen muotoutumiseen. Yksi muotoiluun voimakkaimmin vaikuttavista tekijöistä ovat visuaaliset ärsykkeet, joita suunnittelija vastaanottaa ympäristöstään ja joita hän peilaa työssään. Visuaaliset ärsykkeet määrittelevät myös tuotteen vastaanottajan, eli suunnittelijan kohderyhmän edustajan sietokykyä: mitä laajemmin jokin ärsyke on esillä ympäristössämme, sitä helpompi se on hyväksyä. Toisaalta kun jotain on nähty liikaa, siihen saattaa kyllästyä ja sen tilalle kaipaava jotain uutta ja kiinnostavampaa. Käytän työssäni käsitettä visuaalinen ympäristö, jolla tarkoitan sitä fyysistä ympäristöä, jossa sekä suunnittelija että tuotteen vastaanottaja ovat. Visuaaliseen ympäristöön kuuluu käytännössä kaikki konkreettinen, mitä meillä on ympärillämme. Tässä yhteydessä käsitteen sisällöstä korostuvat kuitenkin erityisesti luonnon ja kaupungin suhde, sekä esinemaailma, eli kaikki jo olemassa olevat tuotteet.

Koska painokangassuunnittelu perustuu kuvioihin, on visuaalisella ympäristöllä erityisen suuri merkitys suunnittelijalle. Tämän vuoksi päätin keskittyä tutkimaan pelkästään visuaalisen ympäristön vaikutusta painokangassuunnittelijan liikkumatilaan, eikä tarkoituksena ole pyrkiä selvittämään tarkemmin, mitkä muut tekijät sen muotoutumiseen vaikuttavat. Tämän vuoksi olen myös nimennyt työni viittaamaan suoraan visuaaliseen ympäristöön, enkä suunnittelijan rajoitteisiin ja mahdollisuuksiin.

Koen itselleni suunnittelijana usein erityisen haastavana keskittyä työssäni kohderyhmälähtöisyyteen, joten halusin hyödyntää tämän mahdollisuuden toteuttaa mahdollisimman perinpohjainen tutkimus kehittääkseni itsessäni tätä puolta. Koska minulle ei myöskään tarjoutunut mahdollisuutta toteuttaa opinnäytetyötäni työelämälähtöisesti, tuntui parhaalta vaihtoehdolta pyrkiä saavuttamaan opinnäytetyöprosessilla mahdollisimman paljon hyötyä tulevan urani kannalta.

2. SISÄLLÖN ESITTELY

Opinnäytetyöni sisältö jakautuu kahteen osaan. Ensimmäinen osuus on kirjallinen ja toinen osuus esittelee omaa suunnitteluprojektiani. Kirjallisessa osiossa tutkitaan painokangassuunnittelun kehittymistä historiassa ja pyritään näin selvittämään, kuinka visuaalinen ympäristö on vaikuttanut kehityksen suuntaan. Lisäksi kirjallisessa osuudessa tutkitaan nykypäivän tilannetta painokangassuunnittelussa.

Luvussa kolme perehdyn painokangassuunnittelun, sekä jonkin verran yleisesti teollisen muotoilun kehittymiseen. Nostan esille muutoskohtia, sekä pohdin, mikä nämä muutokset on aiheuttanut. Tutkimukseni keskittyy 1900-luvun jälkeiseen muotoiluun. Suunnitellessani työtäni, tarkoitukseni oli aluksi tutkia laajemmin koko teollisen muotoilun historiaa, mutta ryhtyessäni tekemään työtäni, katsoin paremmaksi keskittyä erityisesti painokangassuunnitteluun, joka teollisen muotoilun lajina on hyvin poikkeava. Luvun kolme alussa pohditaan jonkun verran tätä poikkeavuutta. Koin myös, että opinnäytetyöni keskiö, eli visuaalisen ympäristön vaikutus, ilmenee erityisen selvästi nimenomaan painokangassuunnittelussa. Toisin kuin esimerkiksi huonekalumuotoilu, painokangassuunnittelu pohjautuu kuvioaiheisiin, jotka haetaan yleensä enemmän kuin vähemmän suoraan ympäröivästä maailmasta. Koska esinemaailma kuitenkin on oleellinen osa visuaalista ympäristöä, käytän esimerkkeinä jonkin verran myös erilaisia esineitä.

Aineistoa rajatakseni, päätin keskittyä Suomen teollisen painokangastuotannon tutkimiseen. Tätä valintaa puoltaa myös se seikka, että Suomessa painokankailla on jo pitkään ollut vahva asema. Tähän ovat vaikuttaneet esimerkiksi maamme mittakaavalla melko isot, ja ennen kaikkea visuaalisesti omaleimaiset painokangasalan yritykset, kuten

Marimekko, Finlayson ja Nanso. Koska muutokset yleensä tapahtuvat ajan kanssa ja jokaisen tyyllillisen muutoksen tarkkaa syntyhetkeä on mahdotonta määritellä, päätin valita esittelyyn kolme taitekohtaa, joita vertaamalla muutoksen voi havaita selkeästi. Luvussa kolme käsittelen ensin lyhyesti teollisen painokangastuotannon syntyä Suomessa, jonka jälkeen siirryn esittelemään tarkemmin valitsemiani taitekohtia, jotka ovat 60-luku, 80-luku ja 2000-luku. Toistoa välttääkseni käsittelen 2000-luvun taitekohtaa melko lyhyesti, sillä luvussa neljä puhutaan tarkemmin painokangassuunnittelusta nykypäivän Suomessa. Halusin kuitenkin nostaa 2000-luvun yhdeksi näistä taitekohdista, sillä oman näkemykseni mukaan painokangasala on kokenut uudenlaista suosiota 2000-luvun jälkeen, ja monia aiheeni kannalta mielenkiintoisia kehitysaskelaita on tapahtunut juuri vuosituhannen vaihteen jälkeen.

Luvussa neljä käydään läpi painokangassuunnittelua nykypäivän Suomessa. Aineistoa tutkimukseen saatiin asiantuntijahaastatteluiden avulla. Haastateltavina olivat Stockmannin omien muoti- ja kodinsisustus-brändien tuotesuunnitteluyksikön vetäjä Luisa Laine-Kosonen, sekä Hanna Kerman, yksi Fokus Fabrikin suunnittelijoista ja omistajista. Haastateltavien valintaa perustelen sillä, että he molemmat edustavat yrityksiä, jotka ovat lähtökohdiltaan hyvin erilaisia, mutta menestyviä omassa kategoriassaan. Luisa Laine-Kososen haastattelusta sain runsaasti hyödyllistä tietoa kuluttajien mieltymyksistä niin painokankaiden suhteen, kuin sisustamisen yleensä. Hanna Kerman taas osasi kertoa suunnittelijan työstä ja visuaalisen maailman vaikutuksesta työskentelyyn.

Luvussa neljä nostan myös esille itseäni puhuttaneita uudenlaisia painokankaita, sekä jonkin verran myös muita sisustusobjekteja. Näiden esimerkkien avulla haluan tuoda esille työni päällimmäistä ideaa, eli kuinka paljon visuaalinen maailma on muuttunut ja kuinka paljon painokangassuunnittelun puitteissa nykyään on jo "sallittua" tehdä.

Omaa suunnitteluprojektiani käsittelen luvussa viisi. Suunnitteluprojektin lopputuloksena syntyi kaksi keskenään hyvin erilaista kodintekstiileiksi tarkoitettua painokangasmallistoa, joille keksin yhteisnimityksen Kuvitteellinen metamorfoosi. Mallistojen on tarkoitus olla keskenään vastakohtaisia ja kuvastaa muutosta, joka on tapahtunut painokangassuunnittelijan luovassa liikkumatilassa. Valitsin kohderyhmäkseni nuoret ja nuorekkaat henkilöt, jotka yleensä ovat avoimempia kokeilevillekin ideoille. Ensimmäisessä mallistossa käytän perinteisempiä, helposti

vastaanotettavissa olevia elementtejä: värejä, orgaanisia muotoja ja luonnosta poimittuja kuvioaiheita. Toinen mallisto on kokeilevampi ja rohkeampi. Ideat on haettu urbaanista katukulttuurista ja musta-valko-harmaasta värimaailmasta. Hyödynsin suunnitteluprojektissani kirjallisessa tutkimuksessa saamaani tietoa suunnittelijan liikkumatilasta ja pyrin toteuttamaan molemmat mallistot niin, että ne asettuvat kohderyhmäni asettamien rajojen sisäpuolelle, eli eivät ole liian tuttuja, eivätkä myöskään liian uusia ja outoja. Erityisesti toinen mallisto on lähtökohdiltaan jokseenkin taiteellinen, mutta molempien kodintekstiilimallistojen on tarkoitus olla teollisesti valmistettavissa olevia ja kaupallisia, vaikka en työssäni pohdikaan, mikä niille sopivin jakelukanava olisi. Luvun lopussa käyn läpi palautetta, jota sain asiantuntijan taholta kuoseilleni.

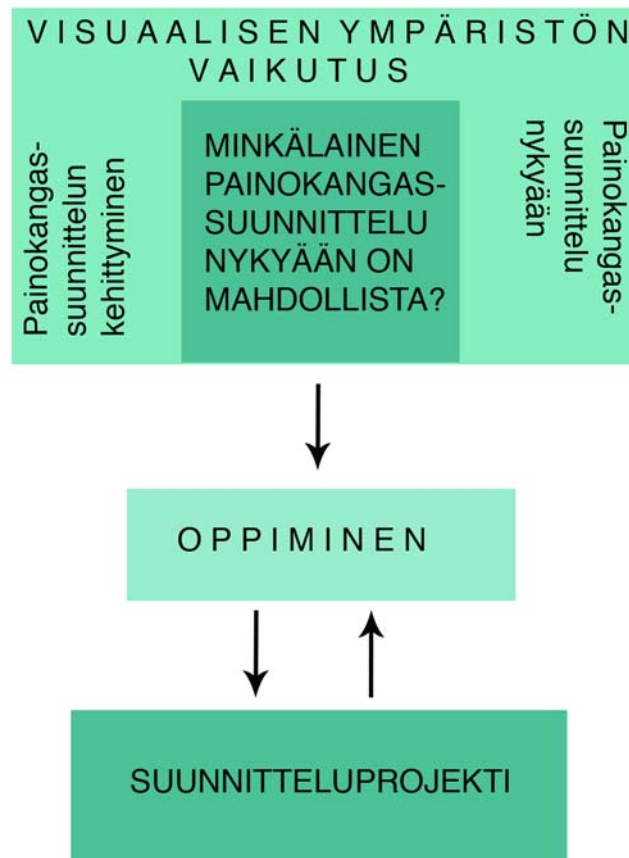
Luvussa kuusi käydään läpi opinnäytetyötä kokemuksena ja pohditaan opinnäytetyön toteutusvaiheen ja lopputuloksen onnistuneisuutta. Lisäksi pohdin siinä työn kautta oppimiani asioita, sekä opinnäytetyön merkitystä itselleni ja muille.

2.1 Tutkimustavan esittely

Opinnäytetyöni edustaa toimintatutkimusta. Se on lähtökohdiltaan käytännönläheinen ja pyrkii löytämään ratkaisuja toiminnan, tässä tapauksessa oman suunnitteluni, kehittämiseksi. Tutkimus lähtee käyntiin ongelman havaitsemisesta, eli tutkimuskysymyksestä: miten nykypäivän suunnittelijan liikkumatila voidaan määritellä? Ratkaisuja haetaan tutkimalla kirjallisuutta ja haastatteleamalla alan asiantuntijoita. Saatua tietoa hyödynnetään käytännössä, eli omassa suunnittelussa. Suunnitteluprojektin päätteeksi kävin esittelemässä kuosejani asiantuntijalle, saadakseni ulkopuolisen mielipiteen niille asettamieni tavoitteiden täyttymisestä.

2.2 Viitekehys

Viitekehyksessä (kuva 1) on kuvattu koko opinnäyteprosessi, joka pitää sisällään kirjallisen työn ja suunnitteluprojektin. Keskeisellä paikalla on tutkimuskysymykseni: minkälainen painokangassuunnittelussa nykyään on mahdollista? Sen ympärille on koottu seikkoja, joita pyrin selvittämään työni kirjallisessa osiossa. Viitekehyksessä korostuu myös henkilökohtainen pyrkimys oppia, saavuttaa tulevaisuuden kannalta hyödyllistä tietoa, opinnäyteprojektin avulla. Nuolet kuvaavat projektin suuntaa; kirjallisen työn tekeminen johtaa oppimiseen, jota hyödynnän suunnitteluprojektissani. Toisaalta myös suunnitteluprojekti itsessään on oppimista edistävä prosessi.

Kuva 1. Viitekehys kuvaa koko opinnäyteprojektin sisältöä.

3. TEOLLISEN PAINOKANGASSUUNNITTELUN KEHITTYMINEN SUOMESSA

Painokangassuunnittelu on teollisen muotoilun lajina siitä kiinnostava, että se alusta alkaen salli suunnittelijoille melko suuren määrän vapautta, sillä alkeellisillakin tekniikoilla pystyttiin toteuttamaan luovia ja monimutkaisia muotoja. Tekniikan kehittyminen on luonnollisesti tuonut suunnitteluun lisää vapautta. Esimerkiksi silkkipaino-menetelmä ja useita värejä samanaikaisesti painavat painokoneet toivat aikanaan runsaasti mahdollisuuksia.

Painokangassuunnittelua vapauttaa lopullisen tuotteen käyttömahdollisuuksien rajallisuus. Suhteessa painokangassuunnitteluun, esimerkiksi esinemuotoilun prosessia hallitsevat alusta asti lopputuotteen kolmiulotteisuus ja monimutkaisempi käyttöliittymä käyttäjän ja objektin välillä. Esteettisyys on hyvin tärkeää kaikessa muotoilussa. Painokangassuunnittelussa lopputuloksen esteettisyys korostuu entistä enemmän, sillä esineenä kankaan käyttömahdollisuudet ovat rajatut. Kankaan hankinnan pääasiallinen tarkoitus voi monesti olla jopa pelkästään esteettisyyteen pyrkiminen. Useimmiten kangas valitaan jotain käytännöllistä tarkoitusta varten, esimerkiksi näkösuojaksi tai tilanjakajaksi, mutta esteettisyydellä on siitä huolimatta lähestulkoon poikkeuksetta erittäin tärkeä rooli tuotetta valittaessa. Myös painokangassuunnittelussa, kuten kaikessa tuotesuunnittelussa, on pyrittävä luomaan käytettäviä ja aikaa kestäviä tuotteita. Onhan selvää, että painokangasklassikot, siinä missä mitkä tahansa suosittu käyttöesineet, ovat niin hyvin suunniteltuja, että ne ilahduttavat toimivuudellaan aina uusia käyttäjiä vuosi vuoden jälkeen.

Tarkkailu on oleellinen osa suunnitteluprojektia ja painokangassuunnittelussa tämä seikka korostuu erityisen voimakkaasti, sillä se pohjautuu ympäristöön, jota suunnittelija peilaa työhönsä. Tämän vuoksi painokangassuunnittelu lähti liikkeelle ja pyörii yhä edelleen orgaanisten muotojen ja luonnonaiheiden ympärillä, jotka ovat tuttuja ja herättävät suurimassa osassa ihmisiä positiivisia miellelyhtymiä. Lisäksi luonto tarjoaa lähes loputtoman määrän luovuutta inspiroivia kuvioaiheita.

Tutkittaessa painokangassuunnittelun historiaa, voi havaita, kuinka myös ihmisen valmistamat objektit ja ihmisen muovaamat maisemat ovat pikkuhiljaa piirtyneet kuvioaiheiksi kankaisiin. Muutos ei ole missään tapauksessa uusi, sillä jo hyvin vanhoissa painokankaissa saatettiin hyvin kuvata vaikkapa purjelaivoja, tai muita

ihmisen valmistamia objekteja. Yhtä kaikki, tutkimalla kuinka painokankaiden kuvioaiheet ovat muuttuneet ja kehittyneet ajan kuluessa ja miljöön vaihtuessa, voi päätellä, kuinka suuri merkitys visuaalisella ympäristöllä on aina ollut painokangassuunnitteluun.

3.1 Painokangassuunnittelun alkuvaiheet

Suomen teollinen painokangastuotanto lähti käyntiin 1861, kun Forssan puuvillakehräämään hankittiin ensimmäinen alkeellinen puulaatoilla toimiva käsipainokone. Ruotsalaissyntyinen Axel Wilhem Wahren oli harjoittanut tekstiilialan liiketoimintaa Suomessa vuodesta 1838, ja perusti vuonna 1847 Forssan puuvillakehräämön Tammelan pitäjään. Vuosisadan loppua kohden mentäessä kankaanpainanta kehittyi teknisesti hyvää vauhtia, ja jo vuonna 1898 tehtaalle hankittiin painokone, jolla pystyi painamaan jopa kuutta väriä kerrallaan. (Pulkkinen 2008, 17,18,22,23.)

Mallit painokankaisiin hankittiin valmiina ulkomailta, Englannista, Itävallasta, Sveitsistä ja Saksasta. Vuosisadan lopulla kuosit olivat enimmäkseen ajan hengen mukaisesti kukkakuviota, itämaisia paisley-kuoseja tai ne saattoivat jäljitellä muita materiaaleja, kuten korinpohjapunosta. Samoja malleja painettiin tuolloin vuosikymmenten ajan. (Pulkkinen 2008, 23.)

Ensimmäinen murrosvaihe suomalaisessa painokangasteollisuudessa nähtiin 1930-luvulla. Tuolloin Suomessa tutustuttiin vapaamman kuosisuunnittelun mahdollistavaan käsifilmipainoon, jossa käytettiin valotettavia seuloja. Lisäksi ensimmäiset suomalaiset taiteilijat tulivat kangaspainoihin töihin mallisuunnittelijoiksi. Kotimainen teollinen mallien suunnittelu alkoi saada tuulta purjeisiinsa, mutta tästä huolimatta esimerkiksi Finlayson-Forssa Oy hankki mallinsa 1930 -1940 -luvuilla enimmäkseen ulkomailta. (Pulkkinen 2008, 43 - 46.)

3.2 1960-luku

1960-lukua pidetään Suomen painokangassuunnittelun kultakautena (Pulkkinen 2008, 97). Muotoilun saralla yleisesti nähtiin monia uusia asioita. Leikkimieli ja fantasia kukoistivat ja pääsivät esille monia eri teitä (Balint 1991, 11). Ajan henki tuntui olevan

vastaanottavainen täysin uudenlaiselle muotoilulle. Ilmari Tapiovaara tiivistä uuden etsimisen hengen lauseella: "On olemassa valmius muodon vallankumoukseen -kaikki etsivät kaikkea" (Balint 1991, 11).

Todellinen murros, joka mahdollisti muutoksen, tapahtui kuitenkin jo 1950-luvulla, kun teollisuus ja ihmisten elämäntyyli alkoivat modernisoitua (Niinimäki & Saloniemi 2008, 75). Kotimainen painokangassuunnittelu alkoi ottaa tuulta alleen, kun taitelijat alkoivat yhä enenevässä määrin työskennellä teollisuudessa suunnittelijoina, ja puuvillatehtaille perustettiin omia malliateljeita (Pulkinen 2008, 77). 1950-luvun puolivälissä tutustuttiin Suomessa myös fotomekaaniseen valssinkaiverruskoneeseen, jonka avulla saatettiin toteuttaa lähes minkälaisia kuvia tahansa (Pulkinen 2008, 84). Jatkosodasta toipuminen vei kuitenkin aikansa ja hidasti kehittymistä. Voidaan sanoa, että se, mikä syntyi 1950-luvulla, pääsi kunnolla vauhtiin vasta seuraavalla vuosikymmenellä.

1960-luvun voimakkaaseen kehitykseen vaikuttivat monet muutokset useilla eri elämän alueilla. Luottamus tulevaisuuteen ja kehitykseen kasvoivat ja uudet materiaalit ja teknologiat toivat uusia mahdollisuuksia (Niinimäki & Saloniemi 2008, 95). Ajan optimistinen ilmapiiri näkyi painokangassuunnittelussa värikkäinä ja iloisina kuoseina. 1950-luku tutustutti kansan suuriin kuvioihin ja väripintoihin, jotka tulivat nyt yhä suosittummiksi. Myös erilaiset uudet alakulttuurit ja ideologiat, kuten hippy- ja rock-kulttuurit toivat oman lisänsä painokankaisiin ja 1960-luvun tyyppillisiä painokuoseja olivat kiemuraiset murrettuja värejä suosivat slaavilais-henkiset kuosit, värikkäät hippihenkkiset kuosit, sekä op-kuoseiksi kutsutut optiset kuosit (Pulkinen 2008, 97).

Ajan henkeen sopivat hauskat ja värikkäät muodot näkyivät painokankaiden ohella myös muussa kodin esineistössä. Vuosikymmen tutustutti kansan muovista tehtyihin kodin pienesineistöön ja jopa huonekaluihin. Materiaalina se mahdollisti uudenlaisen ja hauskan muotoilun. Esimerkiksi suunnittelija Eero Aarnio kiinnostui kokeilemaan muovia uudella tavalla (Kuva 2), ja tuloksena oli useita suomalaisen designin klassikoita, kuten vaikkapa vuonna 1963 suunniteltu pallo-tuoli, josta pian tuli menestys kansainvälisilläkin markkinoilla. 60-luvun visuaalinen muotokieli oli aikaisempaa kokeilevampaa, iloisempaa ja orgaanisempaa. Hyvä esimerkki on suomalaisen designin merkittävimpiin teoksiin kuuluva Yrjö Kukkapuron vuonna 1964 suunnittelema Karuselli-tuoli (Kuva 3). Kukkapuro itse luonnehtii tuolia "teknoromantiikan ja plastisen saumattomuuden utopiaksi" (Taskinen 1992, 20).

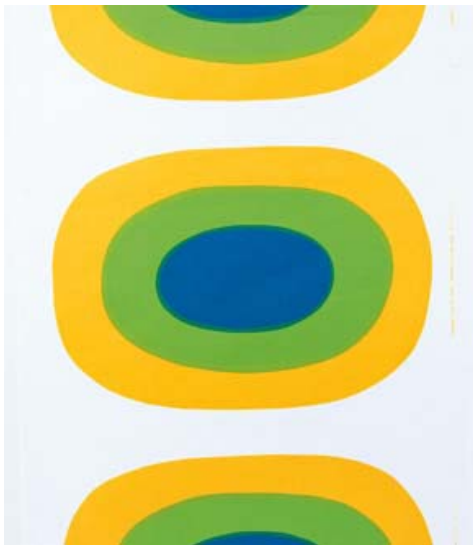
Kuva 2. Eero Aarnion 1968 suunnittelema Pastilli -tuoli oli ajan henkeen iloinen ja värikäs. (Designmuseo.)

Kuva 3. Yrjö Kukkapuron suunnittelema Karuselli -tuoli on suomalaisen suunnittelun klassikkoja. (Taskinen 1992, 20.)

Kuosien vaihtuvuus oli vilkkaampaa kuin koskaan, tehtaiden tuotantosarjat lyhenivät (Pulkkinen 2008, 98) ja osaltaan myös tämä mahdollisti rohkeamman suunnittelun. Kotimainen valmisvaateteollisuus oli nousussa ja sen käyttöön suunniteltiin jatkuvasti uusia kuoseja, mikä suurelta osin vaikutti siihen, että tehtaiden mallit pyrittiin nyt suunnittelemaan kokonaan itse malliateljeissa (Pulkkinen 2008, 98). Vuosikymmenen puolivälissä tehtailla alettiin ottaa käyttöön laakapainokoneita entisten telapainokoneiden tilalle, minkä ansiosta pienistäkin tuotantoeristä pystyttiin tekemään taloudellisesti kannattavia (Pulkkinen 2008, 98).

60-luvun henki tuntui ilmenevän erityisen ilmeikkäästi Armi Ratian 1951 perustaman Marimekko Oy:n voimakkaissa ja suurikuvioisissa kankaissa, joiden näyttävä värimaailma ja muodot toivat koteihin uudenlaisen ilmeen (Balint 1991, 11). Maija Isola, kenties merkittävin Marimekon suunnittelijoista, suunnitteli 60-luvulla useita suurta suosiota nauttineita malleja, joiden kuvioaiheet olivat vallattoman orgaanisia, aaltoilevia ja polveilevia, kuten Lokki, Melooni (Kuva 4) ja Albatrossi (Kuva 5) (Aav 2003, 58, 59). Voimakasta kuviointia edustivat myös esimerkiksi Birger Kaipiaisen suunnittelema Arabian klassikko astiasto Paratiisi, sekä Heikki Orvolan Nuutajärven lasille suunnittelemat astiat (Kuva 6). Marimekko oli tärkeä tekijä suomalaisessa painokangastuotannossa heti alkuvaiheistaan asti. 1960-luvulla Marimekko pyrki omaleimaiseen ilmeeseen, joka ei noudatellut muun maailman muotivirtauksia, vaan loi niitä itse.

Kuva 4. Maija Isolan Marimekolle vuonna 1963 suunnittelema Melooni-kangas (FinnishDesignShop).

Kuva 5. Maija Isolan Marimekolle suunnittelema Albatrossi -kuosi. (Aav 2004, 59.)

Kuva 6. Heikki Orvolan Nuutajärven lasille suunnittelema astioita. (Balint 1991, 21.)

Muuttuneen visuaalisen maailman heijastuminen teollisuuden tuotteisiin näkyy kiinnostavimmin pop-taiteesta vaikutteita hakevissa esineissä ja painokankaissa (Kuva 7). Ulkomaiset taiteilijat, kuten kuvanveistäjä Zoltan Popovits (Kuva 8) ja keraamikko Howard Smith, toivat pop-taiteen hengessä tehdyillä töillään uusia vaikutteita

suomalaiseen muotoiluun (Balint 1991, 11). Pop-taide syntyi 1950-luvun puolivälissä Yhdysvalloissa ja Englannissa, mutta sen kultakautena pidetään 1960-lukua (Vallius 2006). Pop-taide haki tyyliinsä ja kuvioaiheensa esimerkiksi mainoksista, elokuvista, tuotepakkauksista, sarjakuvista ja muusta massatuotannosta.

Painokangassuunnittelussa pop-taide näkyi esimerkiksi uudella tavalla tyylliteltyinä kukka-kuoseina, mutta kuvioaiheita alettiin myös hakea arkipäivän esineistöstä.

Kuva 7. Tuntemattoman Tanskalaisen suunnittelijan Pop-taide-henkinen kuosi vuodelta 1977. (Kerry 2007, 185.)

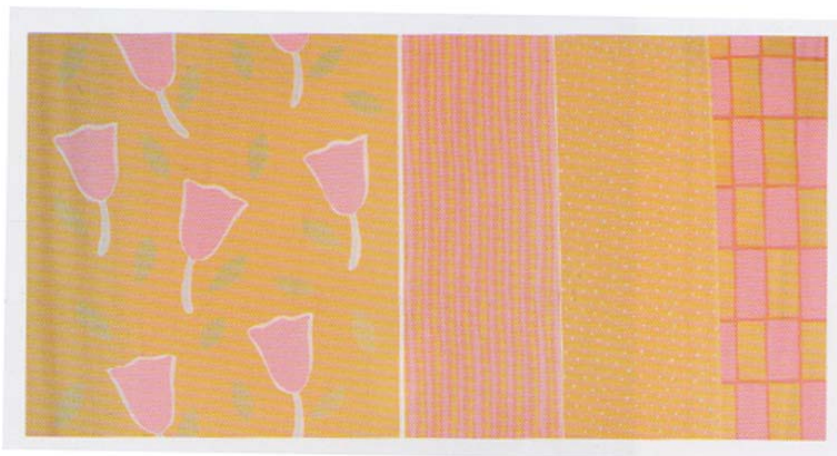

Kuva 8. Zoltan Popovitsin Hämeenkylässä suunnittelemissa teoksessa on pop-taiteelle ominaista leikkimielisyyttä. (Balint 1991, 16.)

3.3 1980-luku

1980-lukua voi visuaalisen ympäristön muuttumisen kannalta perustellusti pitää eräänlaisena virstapylväänä. Vuosikymmen toi mukanaan monenlaista vastakohtaisuutta aikaisemmin suosiossa olleisiin tyyliin. Ennen kaikkea 80-luku ihanoi voimakkaasti kaupunkikulttuuria ja yksilöllisyyttä, mikä näkyi selkeästi kotien uudenaikaisessa sisustamisessa (Niinimäki & Saloniemi, 2008, 161).

Vastakohtaisuus ja vanhasta pois pyrkiminen rantautuivat myös painokangaskuoseihin. Tekniikan kehittymisen myötä suuret väripinnat olivat mahdollistuneet ja voimakkaita suurikuvioisia kankaita oli suosittu jo kolmen vuosikymmenen ajan. Vastareaktiona pitkään kestäneelle ilmiölle tarjottiin nyt pieniä kuvioaiheita vaaleissa pastellisävyissä (Kuva 9). Erityisesti vuosikymmenen alku toi markkinoille valtavan määrän tällaisia yleisilmeeltään vaaleita ja neutraaleja kuoseja (Niinimäki 2008, 172). Uuteen tyyliin uskottiin niin voimakkaasti, että arveltiin jopa olevan mahdotonta enää palata takaisin voimakkaan värisiin valtavin orgaanisiin muodoin peitettyihin kuoseihin (Niinimäki 2008, 172).

Kuva 9. Anneli Airikka-Lammin Tampella Oy:lle vuonna 1983 suunnitteleman malliston kuosit Saanko luvan, Polku, Pikkolo ja Piha (Niinimäki & Saloniemi 2008, 165).

Suomalaisen muotoilun haluttiin pärjäävän kansainvälisesti, ja muun maailman trendejä seurattiin 80-luvulla entistä tiiviimmin (Niinimäki 2008, 169, 173). Tästä esimerkkinä voi mainita niin kutsutun Memphis -tyylin (Kuva 10), joka sai nimensä Milanossa vuonna 1986 perustetun suunnitteluryhmän mukaan (Niinimäki 2008, 173).

Kuva 10. Kaarina Kellomäen vuonna 1986 suunnittelemat Memphis-henkiset kankaat *Good Morning* ja *Hello* (Niinimäki & Saloniemi 2008, 173).

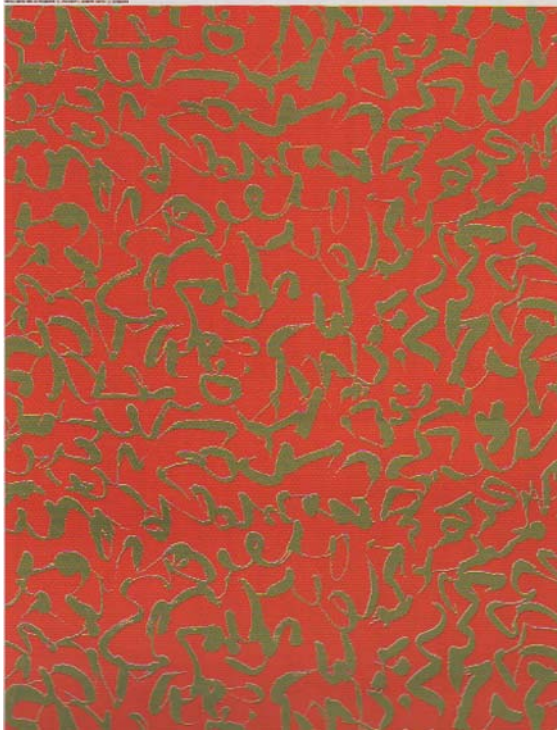
Erityisen voimakkaasti kaupunkikulttuurin suosio näkyi kuitenkin toista suosittua tyyliä edustavissa, selkeitä graafisia kuvioita ja musta-valko-harmaata värimaailmaa suosivissa kankaissa. Marimekolle useita klassikoita, kuten piccolo -kuosin ja Jokapoika -paidan suunnitellut Vuokko Eskolin-Nurmesniemi suunnitteli abstraktin ja voimakkaan graafisen Kirjeitä Chopinille -mallistonsa (Kuva 11) vuosikymmenen puolivälissä (Balint 1991, 197). Kuvioaiheet eivät välttämättä olleet esittäviä, vaan pikemminkin yksittäisten muotojen maalausmaisia sommitelmia. Inka Kivalo suunnitteli 80-luvulla Marimekolle dramaattisen näyttäviä maalausmaisia malleja (Kuva 12). Kankaat muistuttivat monesti moderneja taideteoksia. Tähän suunnan muutokseen vaikutti esimerkiksi se seikka, että suunnittelijoiden asema oli tullut entistä arvostetummaksi kasvavan kansainvälisen kilpailun myötä (Niinimäki 2008, 163). Yksilöllisiä ja yleisilmeestä poikkeavia malleja kaivattiin kipeästi ja vuosikymmenen kuositarjonta olikin kokonaisuutena vanhasta voimakkaasti poikkeavaa ja yleisilmeeltään taiteellista. Fujiwo Ishimoto, joka liittyi Marimekon suunnittelutiimiin vuonna 1974, ilmensi mieleenpainuvimmissa malleissaan japanilaista kulttuuriperintöään, kuten kalligrafiakirjoitusta (Kuva 13) ja suunnitteli Marimekolle 80-luvulla useita ajan henkeen sopivia epäesittäviä kuoseja (Aav 2003, 70).

Kuva 11. Vuokko Eskolin-Nurmesniemen Kirjeitä Chopinille -mallisto vuodelta 1985 oli yleisilmeeltään voimakkaan graafinen. (Balint 1991, 197.)

Kuva 12. Inka Kivalon Marimekolle suunnittelema abstrakti painokangasmalli. (Balint 1991, 200.)

Kuva 13. Fujiwo Ishimoton Harha -kuosi vuodelta 1983 (Aav 2003, 71).

1980-luku oli kuosisuunnittelun kannalta kokeilun ja uuden etsimisen aikaa. Uudenlaiseen visuaalisuuteen pyrittiin kokeilemalla uusia tekniikoita. Vuosikymmen toikin mukanaan esimerkiksi helmiäisväreillä tummalle pohjalle painetut näyttävät kuosit, joita edustaa esimerkiksi Satu Montanarin vuonna 1983 Marimekolle suunnittelema Grafica -kokoelma (Kuva 13), jonka tyyliä kuvailtiin postmodernistiseksi ja neoekspressionistiseksi (Niinimäki 2008, 172).

Kuva 14. Malleja Satu Montanarin Marimekolle suunnittelemasta Grafica-kokoelmasta vuodelta 1983. (Satu Montanari.)

80-luvun kodin sisustamisen trendejä voi karrikoidusti verrata graafisiin voimakkaan kontrastin helmiäispainettuihin kankaisiin. Selkeälinjaiset huonekalut, joissa yhdisteltiin kiiltävää kromia muihin materiaaleihin, olivat suosiossa (Niinimäki 2008, 161).

Yleisilmeiltään 1980-luvun tyyliin sisustettu koti oli moderni ja funktionaalinen, usein kuitenkin mielikuvituksellisilla elementeillä maustettu. Käsitettä *form follows function* (muodon määrää funktio), saatettiin perustellusti käyttää muunneltua versiota: *form follows function and fantasy* (muodon määrää funktio ja fantasia) (Balint 1991, 149).

Esimerkiksi Yrjö Kukkapuron tuotantoon (Kuva 15) tuli 80-luvulla ankaran funktionaalista linjaa pehmentäviä piirteitä, kuten värikkäitä ja lennokkaita kaaria (Taskinen 1992, 20) ja Jouko Järvisalo suunnitteli Artekille modernin ja mielikuvituksellisen Kazimir - divaaninsa (Kuva 16) (Balint 1991, 227). Pitkän, menestyksekkään ja kansainvälisen uran luonut Stefan Lindfors suunnitteli 80-luvulla monia mieleenpainuvia tuotteita, kuten vuonna 1988 suunniteltu Scaragoo -valaisin (Kuva 17).

Kuva 15. Yrjö Kukkapuron 80-luvulla suunnittelema Experiment -sarjan kalusteita. (Taskinen 1992, 21.)

Kuva 16. Jouko Järvisalon suunnittelema Kazimir -monitoimikaluste kuului Artekin mallistoon vuonna 1990. (Balint 1991, 227.)

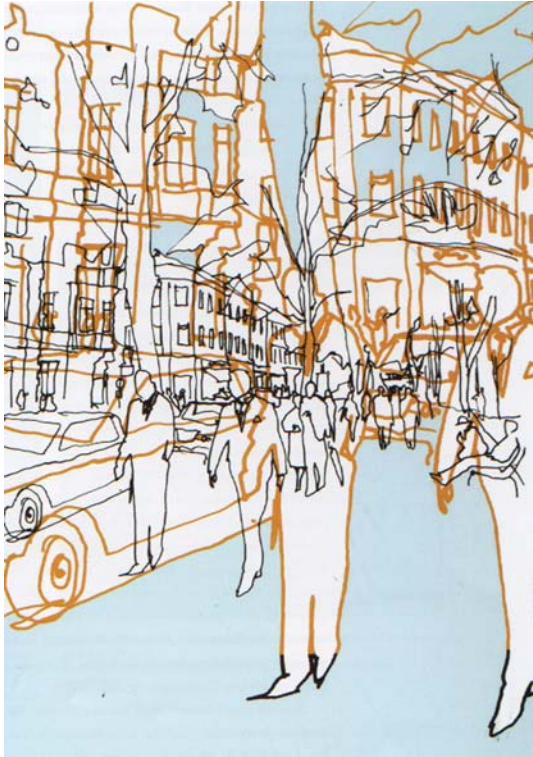
Kuva 17. Stefan Lindforsin vuonna 1988 suunnittelema Scaragoo -valaisin. (Stefan Lindfors.)

3.4 2000-luku

Valitsin vuosituhannen vaihteen kolmanneksi käännekohtakseni Suomen painokangassuunnittelun historiassa. Valintaan vaikuttivat ennen kaikkea sisustamisen suosion lähestulkoon räjähdysenomainen kasvu 2000-luvun taitteen jälkeen. Uusi vuosituhat, jatkuvasti globalisoitua maailma ja maailmalla tapahtuvat kauheet, kuten Yhdysvalloissa vuonna 2001 tapahtuneet terrori-iskut, nostivat oman kodin merkitystä turvapaikkana maailmassa, mikä näkyi myös kodin sisustamisen suosion nousuna (Niinimäki & Saloniemi, 2008, 203).

Sisustusbuumin lomassa myös painokangas koki voimakkaan nousun Suomessa uuden vuosituhannen myötä. Markkinoilla nähtiin paljon tuoreita uutuuksia, kun esimerkiksi Luhta Home aloitti toimintansa vuonna 2000 ja Nanso Group Oy toi valikoimaansa vaatetuksen ohelle myös kodintekstiilejä (Niinimäki & Kääriäinen 2008, 205). Monet pienet ja omaleimaiset yritykset, kuten IVANA Helsinki, Fokus Fabrik ja Helorinne & Kallio käynnistivät toimintansa ja toivat oman mausteensa kodinsisustamisen markkinoille (Niinimäki & Kääriäinen 2008, 205).

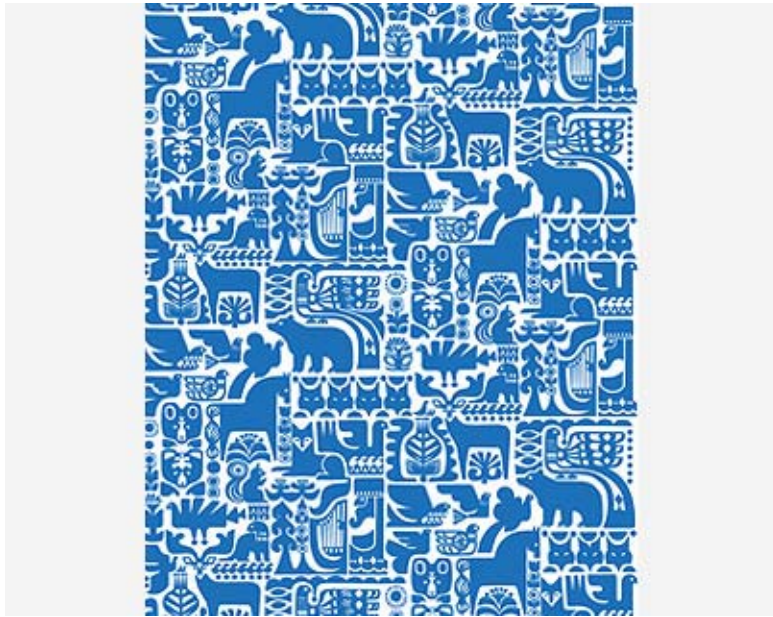
2000-luvun alku oli retroilun aikaa. Esimerkiksi Marimekko ja Finlayson ottivat valikoimaansa nostalgisia klassikoita vuosien takaa. Retro-kuosien lisäksi nähtiin paljon tuoreita uutuuksia, kun nuoret suunnittelijat saivat näkyvyyttä ja toivat markkinoille omaleimaisia ja täysin uudenlaisia painokankaita. Esimerkiksi Maija Louekarín Marimekolle suunnittelemat rennot ja kertovat kuosit (Kuva 18) ovat olleet tyyllisesti aivan uusia. Marimekon mallien ilme näytti uudenlaiselta johtuen myös painoteknisistä menetelmistä, joita oli uusittu vuonna 2000. (Niinimäki & Kääriäinen 2008, 205 - 207.)

Kuva 18. Maija Louekari voitti Hetkiä -kuosillaan Marimekon vuonna 2003 järjestämän suunnittelukilpailun (Niinimäki & Saloniemi 2008, 207).

Käsite printeistä on pikkuhiljaa, erityisesti vuosituhannen vaihteen jälkeen muuttunut entistä liukuvammaksi. Toistuvia printtejä on nähty kankaiden lisäksi useissa eri konteksteissa, kuten vaikkapa tuotepakkauksissa, elektroniikan laitteissa tai esimerkiksi digitaalisessa muodossa nettisivun taustana. Kontekstin vapaus on tuonut vapautta myös kuvioaiheisiin, mutta pelkästään kodintekstiilien kuoseissa kuvioaiheita on tähän mennessä nähty niin monenlaisia, että harvat asiat enää herättävät kummastusta.

Suunnittelijan kannalta on sekä vapauttavaa, että kahlitsevaa, että niin paljon on jo nähty ja tehty: toisaalta mahdollisuuksia on monia, toisaalta taas on vaikeaa keksiä uusia, tuoreita ideoita. Voimakas omaleimainen tyyli tuntuu olevan valttia ja uusi vuosituhhat on jo tähän mennessä tarjonnutkin runsaasti kiinnostavaa ja omaperäistä suunnittelua painokangassuunnittelun saralla, ja tuote-suunnittelussa yleensä. Esimerkkejä tästä ovat jo aiemmin mainitun Maija Louekarin ohella vaikkapa Sanna Annukan Marimekolle suunnittelemat painokangasmallit (Kuva 19) tai Klaus Haapaniemen Taika -astiat (Kuva 20).

Kuva 19. Sanna Annukan Marimekolle vuonna 2008 suunnittelema Kanteleen kutsu -kuosi. (Marimekko.)

Kuva 20. Klaus Haapaniemen Iittalalle suunnitteleman Taika -sarjan lautanen. (Iittala Group.)

4. PAINOKANGASSUUNNITTELU SUOMESSA NYKYÄÄN

Tämän luvun tarkoituksena on pyrkiä selvittämään painokangassuunnittelun nykytilannetta Suomessa. Ennen kaikkea pyrin selvittämään, minkälainen visuaalinen

maailma sisustustekstiileissä on nyt näkyvillä, ja kenties ennakoimaan hieman tulevaa suuntaa. Alkuperäinen tarkoitukseni oli suorittaa tutkimus mielipidetutkimuksena kyselylomakkeen avulla, mutta päädyin korvaamaan sen asiantuntijahaastatteluilla. Työtä aloitellessani ehdin laatia kyselyä varten lomakkeen ja testata sitä muutamalla henkilöllä. Kyselyn tulosten tutkiminen tuntui alusta lähtien erittäin mielenkiintoiselta, mutta saadun tiedon mahdollinen sattumanvaraisuus ja vähäisyys arveluttivat. Opinnäyteohjaajan taholta sain ehdotuksen toteuttaa tutkimukseni asiantuntijahaastatteluina. Ajatus tuntui toimivalta ja työni tavoitteiden palvelevalta. Pyrin valitsemaan haastateltaviksni henkilöitä näkemys painokankaiden ja sisustamisen suhteen olisi mahdollisimman erilainen, jotta saisin työhöni monipuolista tietoa.

4.1 Haastateltavien ja yritysten esittely

Haastateltavien henkilöiden valintaan vaikutti heidän kokemuksensa painokangassuunnittelun ja sisustustekstiilien parissa. Toteutin yhteensä kaksi haastattelua. Haastateltavina olivat Fokus Fabrik yrityksen suunnittelija ja osakas Hanna Kerman, sekä Stockmannin sisustus- ja vaatepuolen ostoista vastaava Luisa Laine-Kosonen. Koin haastateltavien valinnan onnistuneeksi, sillä heidän edustamiensa yritysten keskinäinen poikkeavuus esimerkiksi aseman ja tyylin suhteen, toivat tutkimukseeni kaivattuja erilaisia näkökantoja ja vertailukohteita.

4.1.1 Hanna Kerman ja Fokus Fabrik

Fokus Fabrik on neljän suunnittelijan, Tiia Erosen, Eeva Heikkisen, Laura Järveläisen ja Hanna Kermanin, vuonna 2005 perustama painokangas-alan yritys. Oman yrityksen perustaminen oli ollut osalle ryhmän jäsenistä haaveena jo jonkin aikaa, ja lopulta toteuttaminen mahdollistui, kun heille tarjoutui tilaisuus ostaa Porvoosta kankaanpainoon sopiva tila painopöytineen.

Fokus Fabrikin historian voi sanoa olevan nuori mutta menestyksekkäs. Tutustuessa yrityksen vaiheisiin, käy enemmän kuin selväksi, että tavoitteiden saavuttamiseksi on tehty kunnioitettava määrä työtä, joka myös tuntuu kantaneen hedelmää. Ryhmän mallisto sai heti lanseerauksen jälkeen osakseen runsaasti huomiota (Fokus Fabrik) ja vain muutaman vuoden jälkeen yritys on ottanut aimo harppauksia eteenpäin. Yhtenä esimerkkinä tästä mainittakoon, että yrityksen muotoilua tunnustettiin vuoden 2008

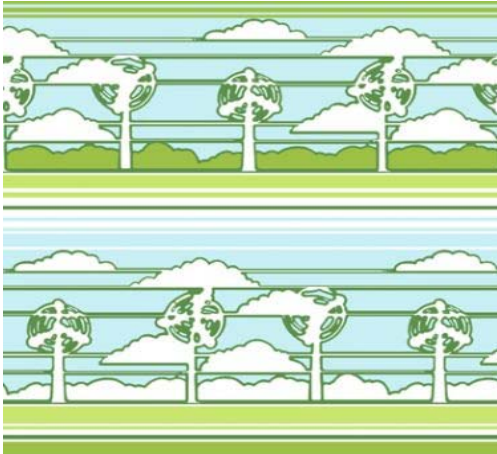
arvostetulla Good Design -muotoilupalkinnolla.

Sittemmin yritys on siirtänyt toimintansa Porvoosta Helsinkiin. Yrityksen tuotteet on suunnattu myös koteihin, mutta enenevässä määrin suunnittelijoiden ja arkkitehtien käyttöön (Kerman, 2009). Haastattelussaan Hanna Kerman (2009) kertoo, ettei hän näe malliston kohderyhmää niinkään ikään sidottuna, vaan enemmänkin se ovat suunnattu kenelle tahansa muotoilusta kiinnostuneelle. Hän kuitenkin toteaa, että yksityiskodit joissa tuotteita käytetään, kuuluvat usein nuoremmalle sukupolvelle.

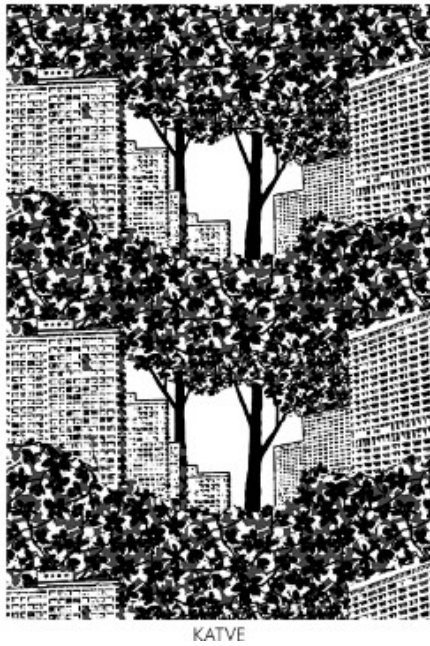
Opinnäytetyöni kannalta yrityksestä tekee erityisen kiinnostavan heidän suunnittelunsa lähtökohdat, kuten arkipäiväisen ympäristön kauneuden kuvaaminen (Fokus Fabrik). Arkipäiväiseksi ympäristöksi he kuvaavat urbaania luontoa, joka on yhdistelmä ihmisen kädenjälkeä, ja luonnon kauneutta, sillä koskematon luonto on nykyään monelle kokoajan harvemmin koettavissa oleva elämys (Fokus Fabrik).

Hanna Kerman on yksi Fokus Fabrikin neljästä suunnittelijasta ja omistajasta. Kerman on valmistunut ensin artemiksi EVTEK-Muotoiluinstituutista vuonna 2001 ja maisteriksi Ruotsalaisesta Textilhögskolan i Boråsista puolelta vuonna 2004. Kerman (2009) kertoo, inspiroituvansa visuaalisista ärsykkeistä. Koko Fokus Fabrikin ryhmä kuvailee mallistonsa visuaalista ilmettä urbaaniksi luonnoksi (Fokus Fabrik), ja myös Kerman (2009) kertoo saavansa ison osan henkilökohtaisesta inspiraatiostaan kaupunkiympäristöstä, joka on hänelle tuttu ja kotoisa. Tämän lisäksi hän kuvailee, että kaikki, mikä tapahtuu ajassa, muualla maailmalla tai omassa arkipäiväisessä elämässä, vaikuttavat ideoihin, joita hän peilaa suunnittelussaan (Kerman 2009).

Fokus Fabrikin suunnittelun Hanna Kerman (2009) kertoo olevan enemmän omien ideoiden toteuttamista, kuin kohderyhmälähtöistä työskentelyä. Malliston on tarkoitus olla ennen kaikkea ryhmän tyylin mukaista, ja suunnattu niille, jotka tästä tyylistä pitävät. Kerman on suunnitellut kuoseja myös muille yrityksille. Asiakkaalle tapahtuvassa suunnittelussa hän pitää tärkeänä asiakkaan toiveiden toteuttamista, vaikkakin oleellista on myös tuoda esille omaa tyyliään (Kerman, 2009). Ulkopuolisen silmin Kermanin tyyliä voisi kuvailla iloiseksi, moderniksi, urbaaniksi ja raikkaaksi. Hänen suunnittelemansa Fokus Fabrikin malliston kankaat, tai esimerkiksi vuonna 2004 valmistunut Textilhögskolan i Boråsin päättötyö ovat hyviä esimerkkejä tästä tyylistä (Kuva 21 ja 22).

Kuva 21. Hanna Kermanin vuonna 2004 valmistuneeseen päättötyöhön suunnittelema "Virvelind" kuului Spiran mallistoon vuonna 2005. (Ornamo.)

KATVE

Kuva 22. Hanna Kermanin Fokus Fabrikille vuonna 2006 suunnittelema "Katve" -kuosi. (Fokus Fabrik.)

4.1.2 Luisa Laine-Kosonen ja Stockmann

Stockmann on vähittäiskauppaa harjoittava pörssiyhtiö joka perustettiin vuonna 1862. Yrityksellä on pitkä historia Suomen kansan parissa ja tavallisen kuluttajan näkökulmasta se on helppo lukea arvostetuimpien kotimaisten tavaratalojen joukkoon. Stockmannilla on Suomen lisäksi tavarataloja myös Ruotsissa, Norjassa, Venäjällä, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Tsekissä, Ukrainassa ja Saudi-Arabiassa. Vuonna 2008 konsernin myynti oli 2,3 miljardia euroa. (www.stockmann.com/group/fi/)

Stockmannin pääasiallinen kohderyhmää ovat sen kanta-asiakkaat, joilla on Stockmannin käteiskortti tai Stockmann mastercard -kortti. Suurimmaksi osaksi kanta-asiakkaat ovat naisia. (Laine-Kosonen 2009.)

Stockmannilla on kaksi omaa sisustustuotemerkkiä, Casa ja Villa. Molempien valikoimaan kuuluu astioita, koriste-esineitä, tekstiilejä, ja muita sisustustuotteita. Stockmannin tuotteille asetetaan esteettisyyden ohelle vaatimus korkeasta laadusta (Laine-Kosonen 2009). Villa -sarjan tuotteita markkinoidaan tyyliiltään modernin klassisina ja hienostuneita, jopa ylellisinä (Stockmann). Casa -sarjaa kuvaillaan modernimmaksi ja urbaanimmaksi, klassisilla ja romanttisilla yksityiskohdilla maustetuksi (Stockmann).

Luisa Laine-Kosonen toimii tällä hetkellä Stockmannin omien merkkien tuotesuunnitteluyksikön vetäjänä sekä kodin, että vaatetuksen puolella. Hänellä on runsaasti kokemusta visuaalisella alalla työskentelystä. Laine-Kosonen on valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta vaatesuunnittelijaksi. Ennen Stockmannia hän on työskennellyt vaatetuksen parissa Blueman Oy:ssä vuosina 1987 - 89, sekä Luhdalla vuosina 1989 -1995. (Laine-Kosonen 2009.)

4.2 Visuaalisuus painokangassuunnittelijan työssä

Koska painokangassuunnittelu pohjautuu erilaisiin kuvioaiheisiin, on väistämätöntä, että suunnitellessaan kuvioita kankaita varten, suunnittelija reflektoi ympäristöään, tai sen aiheuttamia sisäisiä tunteita työhönsä. Painokangassuunnittelu on monitahoista työtä, jossa on osattava nähdä kokonaisuuksia. Hyvä suunnittelija osaa poimia visuaalisten ärsykkeiden jatkuvasta tulvasta kiinnostavat ideat, ja vielä niiden joukosta

valita ne, joille voi löytää toimivan ilmaisukeinon painokankaana. Kerman (2009) mainitsee, että monesti parhaita ideoita hänelle ovat odottamattomat ja hauskat yhdistelmät, tai esimerkiksi vahingot. Hän myös kertoo, että kaikki kiinnostavat tai kauniit kuvioit, eivät välttämättä kaikesta esteettisyydestään huolimatta yksinkertaisesti sovi painokankaiksi (Kerman 2009). Kiinnostava ja toimiva painokangas vaatii siis sekä hyvän idean, että oikeanlaisen toteutuksen.

4.3 Kodin sisustamisen trendikkyys ja painokankaiden rooli

Kodin sisustaminen on ollut jo pitkään kasvava trendi-ilmiö, kuten Luisa Laine-Kosonen (2009) mainitsee haastattelussaan. Sisustustrendien vaihtuvuus on perinteisesti aina ollut hitaampaa kuin esimerkiksi vaatetuksen puolella. Laine-Kosonen (2009) kertoo haastattelussaan, että viimeisen kymmenen vuoden sisällä sisustustrendien, ja sitä kautta mallistojen, vaihtuvuus on nopeutunut huomattavasti. On mahdotonta sanoa varmasti, miksi kodin sisustamisesta on tullut nopeasti niin voimakas muoti-ilmiö. Yksi vaikuttava tekijä saattaa olla eräänlainen vastareaktio kokoajan globalisoituvalla maailmalle, jossa yksilöistä tulee helposti persoonattomia osia suurta massaa ja kodin merkitys "omana paikkana" kiireisen elämänrytmin keskellä korostuu.

Laine-Kosonen (2009) mainitsee haastattelussaan, että yksi kodin sisustamisen muoti-ilmiöksi muodostumisen mahdollistanut seikka ovat edullisiin ja trendikkäisiin sisustustuotteisiin erikoistuneet yritykset. Hyvä esimerkki on Ikea, joka perusti ensimmäisen tavaratalonsa Suomeen, Espooseen, vuonna 1996 (Ikea Group). Toinen hyvä esimerkki on H&M:n keväällä 2009 lanseeraama sisustustekstiilimallisto, jonka toiminnan periaatteena on tarjota muotia kotiin, toisin sanoen edulliseen hintaan ajan hermolla olevia tuotteita (Kuva 23). Sisustustuotemallistojen nopeampi vaihtuvuus ja mahdollisuus edullisempaan sisustamiseen ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että monet uskaltavat valita koteihinsa rohkeampia ja kokeilevampia elementtejä (Laine-Kosonen 2009). Myös painokankaissa on nähtävissä rohkeampaa ja näyttävämpää visuaalisuutta.

Kuva 23. H&M HOME -mallisto lanseerattiin keväällä 2009. (H&M.)

Tekstiilit ovat olennainen osa kodin sisustamista. Niiden avulla on kotiin perinteisesti haettu tunnelmallisuutta ja pehmeyttä, tai vastaavasti niiden vähäisellä käytöllä saatetaan hakea minimalistista ja askeettista ilmettä. Monille tekstiilit ovat helppo ja kohtuullisen edullinen tapa uusia kodin ilmettä. Kuten Laine-Kosonen (2009) haastattelussaan kertoo, Suomessa painokangaskulttuuri, on moneen muuhun maahan verrattuna vahvassa asemassa, johtuen Suomen mittakaavassa suurista painokangasalan yrityksistä, kuten Marimekko, Finlayson ja Nanso, joiden visuaalinen ilme on omaleimainen ja voimakas. Painokankailta toivotaan usein rohkeaa ilmaisua, jo pelkästään senkin takia, että se on teknisen toteuttamisen kannalta mahdollista. Toisaalta, kuten Laine-Kosonen (2009) kertoo, kuluttajat kaipaavat tarjontaan myös hillittyjä kuoseja ja turvallisia klassikoita, kuten ruutua, raitaa, paisleytä tai kashmirkuoseja.

4.4 Painokankaiden visuaalisuus nykyään

On vaikea määritellä, mikä painokankaissa nykyään on rohkeaa ja uutta. Kuten Kerman (2009) toteaa haastattelussaan, paljon on jo nähty ja harvat asiat ovat enää todella uusia. Esimerkiksi urbaani kaupunkikuva painokankaana on toki moderni, mutta ei enää uusi. Kerman (2009) kertoo kuinka hänen suunnittelemaansa Katve-kuosia (Kuva 22) oli käytetty lehtiartikkelissa 50-luvun tyyliin stailatussa kodissa, eikä hän henkilökohtaisesti kokenut, että kyseinen kuosi olisi 50-luvun tyyliisessä kodissa ollut liian moderni. Samalla hän pohtii, minkälaisen vastaanoton kuosi olisi saanut 20-luvulla (Kerman 2009). Laine-Kosonen taas muistelee haastattelussaan (2009) Stockmannin mallistoon kuulunutta, hyvän vastaanoton saanutta New Yorkin kaupungin siluettia esittävää kangasta, ja kuvaa aihetta sanalla klassikko.

Sekä Laine-Kosonen, että Kerman myöntävät haastatteluissaan (2009), että painokankaiden kuvioaiheet ovat kokoajan rohkeampia ja näyttävämpiä. Suuren kohderyhmä yrityksissä, kuten Stockmann, on ehdottoman tärkeää, että asiakkaille tarjotaan kausittain uutuuksia (Laine-Kosonen, 2009), jolloin kehitys rohkeampaan suuntaan on väistämätön. Kerman (2009) kuvailee nykypäivän painokankaiden tyyliä pirstaloituneeksi, ja tarkoittaa tällä sitä, että niin paljon on nähty ja tehty, että melkein mikä tahansa on nykyään mahdollista, kunhan tuotteen fokusoi oikealle kohderyhmälle. Hän vertaa painokangassuunnittelua musiikkiin, jossa yhä useammin sekoitetaan eri tyyliä rohkeasti keskenään (Kerman 2009). Myös Laine-Kosonen (2009) puhuu haastattelussaan erilaisten tyylien rohkeasta sekoittamisesta kodin sisustamisessa.

Yllättävän monet sellaisetkin kuvioaiheet, jotka saattavat herättää negatiivisiakin tunteita, ovat onnistuneet löytämään paikkansa markkinoilla, usein saada jopa paljon kiitosta kekseliäisyydestään. Hyvä esimerkki vaatetuspuolen painokankaissa ovat muutama vuosi sitten läpimurron tehneet pääkallokuviot, joita ensin nähtiin enimmäkseen vain erilaisille alakulttuureille suunnatuissa vaatteissa. Pääkallo herättivät kuolemaan liittyvän tematiikkansa takia aluksi paljon ihmetystä. Nykyään pääkallokuoseja näkee jopa lastenvaatteissa (Kuva 24).

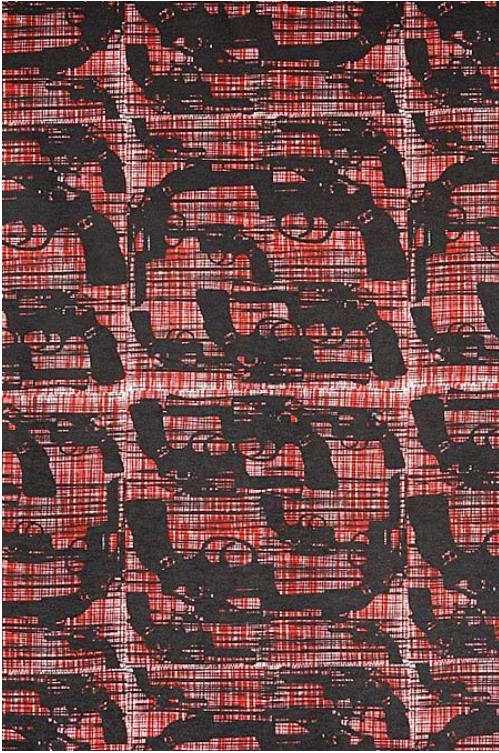

Kuva 24. Pääkallokuviainen lasten ruokalappu. (TINTTAIITA.)

Yksi esimerkki niin sanotusti "kiellettyjen aiheiden" hyväksynnästä ovat Marianne Valolan suunnittelemat Naistenpäivä -tuotteet, jotka on tehty naisten sukupuolielimiä kuvaavasta painokankaasta (Kuva 25). Aiheeni kannalta kiinnostavia ovat myös aseaiheiset trendikkäät sisustustuotteet (Kuva 26 ja 27), joita on niin ikään näkynyt jonkin verran. Luisa Laine-Kosonen (2009) kuvaa haastattelussaan tällaisia tuotteita kantaaottaviksi. Hän näkee kantaaottavuuden olevan ajan henkeä, mutta ei koe tällaisten kannanottojen tuomista osaksi Stockmannin mallistoa kovin todennäköisenä lähitulevaisuudessa (Laine Kosonen 2009). On mahdotonta sanoa, tuleeko esimerkiksi juuri ase-aiheisista sisustustuotteista samanlaisia hittejä kuin pääkalloista vaatetukseen. Joka tapauksessa on kiinnostavaa spekuloida, johtuuko niiden pääsy markkinoille vain esimerkiksi uutuuden tavoittelusta, vai onko aseista tullut television ja videopelien ansiosta jo täysin ilmiselvä osa nykyajan visuaalista ympäristöä.

Kuva 25. Marianne Valolan Naistenpäivä -tuotteisiin kuuluu niin asusteita, kuin sisustustuotteitakin. (Marianne Valola.)

Kuva 26. Paola suhosen suunnittelema Loverevolver-kuosi. (Blogspot.)

Kuva 27. FLosin Bedside Gun -valaisin. (Instablogs Network.)

4.5 Visuaalisuuden sidonnaisuus aikaan ja kulttuuriin

Kaikki luova työ, myös painokangassuunnittelu, on aina osa ajan ja paikan muodostamaa kontekstia. Hanna Kerman (2009) kertoo haastattelussaan, että hänelle inspiraatio saattaa tulla mistä tahansa ajassa tapahtuvasta, yhtä paljon maailman polttavista puheenaiheista kuin henkilökohtaisesta arkipäiväisestä elämästäkin.

Sidonnaisuus aikaan tarkoittaa esimerkiksi sitä, että merkittävät, sekä usein myös vähemmän merkittävät tapahtumat vaikuttavat suunnittelijan työhön. Tällaisia ajassa tapahtuvia seikkoja saattavat olla esimerkiksi suuret asiat, kuten luonnonkatastrofit, maailman taloudellinen tilanne, tai vaikkapa suunnittelijan omassa elämässä tapahtuvat muutokset. Kaikki tapahtumat vaikuttavat ihmisten, myös suunnittelijoiden mielialaan ja muovaavat osaltaan visuaalista ympäristöä. Luisa Laine-Kosonen (2009) mainitsee haastattelussaan ilmastonmuutoksen yhtenä esimerkkinä tällaisesta vaikutuksesta. Hän arvioi ilmastonmuutoksen aiheuttavan ihmisissä eräänlaista kaipausta luontoa kohtaan ja tämän niin ikään johtavan luonnon aihioita kuvaavien painokankaiden suosion lisääntymiseen (Laine-Kosonen 2009).

Toisaalta suunnittelu on myös sidoksissa kulttuuriin ja sen historiaan. Sekä Hanna Kerman (2009), että Luisa Laine-Kosonen (2009) korostavat haastatteluissaan, että jokaisessa maassa on omat kulttuurisidonnaiset käsitykset estetiikasta. Laine-Kosonen käyttää esimerkkinä Suomen ja Venäjän visuaalisten maailmojen välistä eroavaisuutta (Laine-Kosonen 2009). Myös Kerman (2009) vertaa suomalaista visuaalista ympäristöä venäläiseen. Siinä missä Suomen muotoilussa on aina korostunut funktionaalisempi ja selkeälinjaisempi visuaalisuus, Venäjällä on pidetty verraten näyttävämmästä ja koristeellisemmista ilmaisusta (Kerman 2009). Jokaiseen kulttuuriin on ajan myötä muovautunut paljon pysyviä käsityksiä siitä, mikä on kaunista tai tyylikästä. Myös tällaiset tekijät vaikuttavat väistämättä sekä suunnittelijan työhön, että siihen, mitä ihmiset, jolle suunnittelu on kohdistettu, pitävät miellyttävänä.

5. KUVITTEELLINEN METAMORFOOSI

Opinnäyteprojektini tarkoituksena on havainnollistaa opinnäytetyötä tekemällä oppimaani tietoa painokangassuunnittelijan mahdollisuuksista nyt, kun olen itse

valmistumassa suunnittelijan ammattiin. Projektin lopputulos on kahden painokangasmalliston kokonaisuus, jolle annoin jo työn alkuvaiheessa nimen "Kuvitteellinen Metamorfoosi". Ajatus sekä opinnäytetyöhön, että projektiin lähtivät liikkeelle omasta pohdinnastani liittyen painokangassuunnittelussa vuosikymmenten myötä tapahtuneeseen muutokseen.

5.1 Suunnittelun lähtökohtia

Alkuperäinen ideani oli toteuttaa mallistot niin, että ne voisi rinnastaa toisiinsa ja niitä vertailemalla voisi kuvitella, kuinka esimerkiksi puu on muuttunut vaikkapa katulampuksi tai metsä virtapiireiksi. Tähän ideaan pohjautuu myös projektin nimi. Työn edetessä alkoi kuitenkin tuntua tärkeämmältä pyrkiä tekemään mallistot itsenäisinä kokonaisuuksina, ja keskittyä kumpaankin erikseen. Nimi tuntui kuitenkin edelleen sopivalta, sillä siihen tiivistyy projektini koko idea.

Minulle ei tarjoutunut sopivaa mahdollisuutta toteuttaa suunnitteluprojektiani työelämälähtöisesti, jolloin suunnittelussa olisi varmasti ollut lähtökohtaisesti rajoittavia tekijöitä, kuten yrityksen kohderyhmä, kuosien käyttötarkoitus ja painokoneiden tekniset mahdollisuudet. Jouduin lähtemään liikkeelle keksimällä itselleni tiettyjä rajoituksia. Koska tarkoituksena on pyrkiä tekemään mallistoista keskenään vastakohtaiset, päätin valita kohderyhmäkseni nuoret tai muuten nuorekkaat, muotoilusta ja uusista asioista kiinnostuneet henkilöt. Koin, että tällaista kohderyhmää ajatellen pystyisin toteuttamaan mallistoni keskenään mahdollisimman erilaisiksi, sillä myös kokeilevammät elementit olisivat mahdollisempia. Alusta asti oli selvää, että kuosit olisivat tarkoitettu teolliseen tuotantoon, jolloin avoimempaakin kohderyhmää ajatellen ne eivät kuitenkaan voisi olla liian taiteellisia.

Olen henkilökohtaisesti mieltynyt melko suuriin painokangasmalleihin. Koska minulla ei ollut tiedossa yritystä, jolle kankaita suunnittelin, sain itse päättää mallieni painotekniset rajoitukset. Päätin toteuttaa mallini laakapainomenetelmää varten, jolloin suurien raporttikokojen käyttäminen oli mahdollista. Esimerkiksi Marimekko käyttää laakapainomenetelmää, ja kuosien maksimiraporttikoko on leveydessä 150 cm ja korkeudessa 220 cm.

Ensimmäisen malliston on tarkoitus edustaa perinteisempää suunnittelua ja tuttuja

kuvioaiheita, kun taas toisen teemat pyörivät uudemmissa ja kokeilevimmissa maailmoissa. Molempien mallistojen päällimmäinen tarkoitus on kuitenkin ajankohtaisuuteen. Niinpä tavoitteeni ensimmäiselle mallistolle olikin pyrkiä käyttämään tuttuja, moneen kertaan nähtyjä visuaalisia elementtejä uudella lähestymistavalla, joka tekee niistä tuoreita ja nykyaikaisia. Tärkeää ensimmäisen malliston kohdalla oli luoda jotain, mikä ei olisi kohderyhmäni mielestä liian kulunutta ja moneen kertaan nähtyä. Toisessa malliston tematiikka oli lähtökohtaisesti uutta ja melko vähän painokangassuunnittelussa käytettyä, joten asetin tavoitteekseni suunnitella sen niin, ettei se olisi kohderyhmälleni liian outoa ja uudenlaista, ja siksi vaikeaa vastaanottaa.

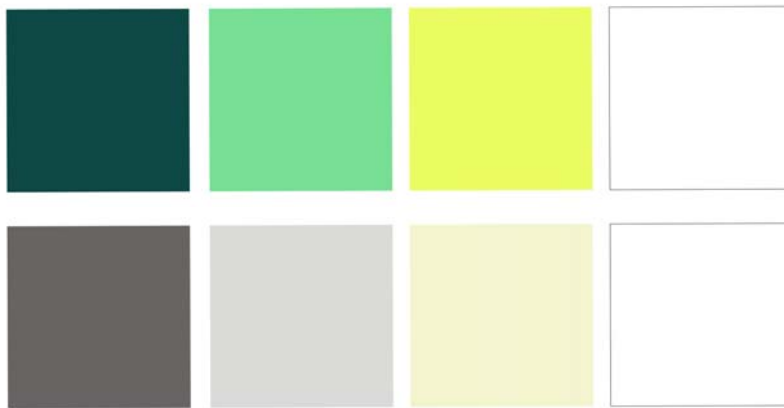
Aloitin koko opinnäyteprosessini toteutuksen keskittymällä aluksi opinnäytetyön kirjoittamiseen ja annoin ideoiden suunnitteluprojektiani varten kehittyä omaa tahtiaan. Tämä oli mielestäni hyödyllinen ja kannattava toimintamalli, sillä koin tekstiä tuottaessani oppineeni monia asioita siitä, mikä todellisuudessa nykyään on "uutta" painokangassuunnittelussa. Tavallaan voi sanoa, että paineet suunnitteluprojektia kohtaan kasvoivat opinnäyteprosessin edetessä. Monet ideat, joita minulla aluksi oli omia painokangasmallejani varten, vaihtuivat kokonaan uusiin työn edetessä, kun opin huomaamaan, kuinka paljon todella on jo tehty, ja kuinka harvat asiat enää ovat uusia. Loppujen lopuksi olen kuitenkin tyytyväinen tyyllillisiin valintoihin, joihin päädyin molemmissa mallistoissani.

Suunnitteluprojektin edetessä sana painokangasmallisto alkoi tavallaan tuntua hieman harhaanjohtavalta. Koin omat mallistoni enemminkin ryhmiksi samaa tematiikkaa edustavia kankaita, kuin mallistoiksi sanan perinteisessä merkityksessä. Tämä johtuu siitä, että kummankin malliston kaikista kankaista tuli melko runsaita ja näyttäviä, enkä henkilökohtaisesti koe, että mallistojen kankaita on helppo yhdistellä keskenään. En pidä tätä seikkaa epäonnistumisena, sillä itselleni tärkeintä oli suunnitella itsenäisinä kankaina kiinnostavia malleja, jotka ilmentäisivät työni tavoitetta mahdollisimman voimakkaasti.

Korostaakseni entisestään mallistojen keskinäistä eroavaisuutta, halusin käyttää ensimmäisessä mallistossa voimakkaita värejä ja toisessa graafisempaa, harmaa-valkoista -värimaailmaa, sillä koin näiden valintojen tukevan mallistojen teemoja. Värimaailma on oleellinen osa sitä, minkälaisen tunnelman kuosi välittää. En tehnyt kuoseista useita eri värvaihtoehtoja, sillä työni tavoitteen kannalta oleelliselta tuntui

käyttää värimaailmoja, jotka parhaiten tukevat mallistojen teemaa.

Koska ensimmäinen mallisto käsitteli luonnosta haettuja kuvioaiheita, halusin käyttää vihertäviä sävyjä sen toteuttamiseen. Jotta mallistosta kuitenkin tulisi raikas ja moderni, valitsin väreiksi kirkkaita ja voimakkaita sävyjä sen sijaan, että olisin käyttänyt esimerkiksi murrettuja vihreän sävyjä. Toisen malliston värimaailmasta halusin tehdä graafisen, mutta kuitenkin hieman pehmeän, jottei ilmeikkäistä kuvioaiheista tulisi liian hyökkäävään näköisiä. Jätin mustan kokonaan pois ja käytin sen sijaan grafiitin harmaata tummimpana sävynä. Valitsin värikarttaan myös pehmeän, kerman vaalean sävyn. (Kuva 28.)

Kuva 28. Molempien mallistojen värikartat. Yläriivi: ensimmäinen mallisto, alarivi: toinen mallisto.

Toteutin käytännön suunnittelun suurimmaksi osaksi tietokoneella Photoshop-ohjelmalla. Päädyin tähän valintaan siitä syystä, että ohjelma on minulle hyvin tuttu monen vuoden takaa, ja siksi miellyttävä ja helppo käyttää. Suurimpaan osaan malleista jouduin kuitenkin myös käyttämään skannattuja, käsin piirtämiäni kuvia työskentelyn helpottamiseksi. Tekstin yhteyteen on liitetty kuvat kuosien raporteista (Kuvat 30, 32, 33, 35, 36 ja 37) Opinnäytetyön liitteenä on kuoseista kuvat joissa ne esitetään sellaisina kuin ne olisivat 150 cm x 220 cm kankaalla (LIITE1).

5.2 Ensimmäinen mallisto

Läpi koko suunnitteluprojektin, ensimmäisen malliston ideointi ja toteutus tuntui mielestäni huomattavasti vaivattomammalta kuin toisen. Koska malliston oli tarkoitus edustaa helposti vastaanotettavissa olevaa tematiikkaa, päätin hakea kuvioaiheet

yksinkertaisesti luonnosta. Tavoitteeni mallistolle oli luoda jotain perinteistä, niin että lopputuloksen visuaalinen ilme on tuore, uudenlainen ja omannäköiseni. Tämän vuoksi minun oli tehtävä heti aluksi selkeitä tyyllisiä linjavetoja, joilla käsittelisin perinteisiä, ehkä jopa kuluneita kuvioaiheitani.

Valitsin ensimmäisen mallistoni kuvioaiheiksi lähestulkoon intuitiolla ensimmäiset luonnonaiheet, jotka mieleeni tulivat. Mallien pääkuvioaiheiksi tulivat näin metsä, puu ja kukka. Koska kuvioaiheet olivat näin tuttuja ja paljon käytettyjä, tärkein ja haastavin osuus oli päättää tyyli, joilla aiheitani kuvaisin, jotta lopputuloksesta tulisi tuore. Tuntui hauskalta ajatukselta tuoda malleihin mukaan muitakin perinteisiä elementtejä, jotka painokankaina toteutettuna näyttäisivät uudenlaisilta. Tämän vuoksi valitsin toteutustyyliksi vanhojen käsityömenetelmien jäljittelyn, kuten ristipiston tai nyplätyn pitsin.

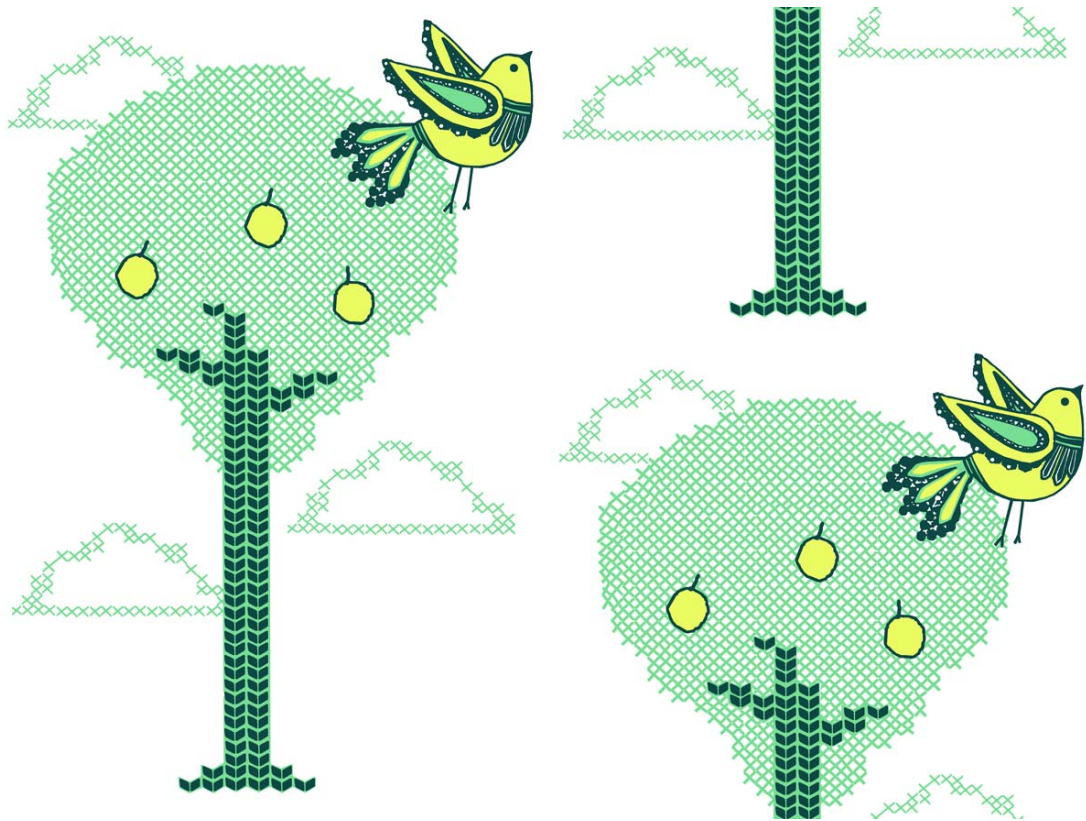
5.1.2 Puutarha

Päätettyäni ensimmäisen mallistoni kuvioaiheista ja tyylistä, ensimmäinen ajatus, joka tuli mieleeni, oli puu, jonka lehdistö on toteutettu ristipistoina. Idea oli niin voimakas, että käynnistin suunnitteluprosessin tästä mallista. (Kuva 29).

Kuva 29. Luonnos Puutarha -kuosin kuvioaiheeseen.

Kuosi alkoi ensimmäisen luonnoksen piirtämisen jälkeen mielestäni kaipaamaan seurakseen muitakin elementtejä, joten päätin toteuttaa mallista maisematyyppisen kankaan. Lopulta seuraan liittyivät ristipisto-pilvenhattarat ja lintu, pitsipyrstöineen. Nimesin kankaan puutarhaksi sen maisemamaisen ulkonäön takia (Kuva 30).

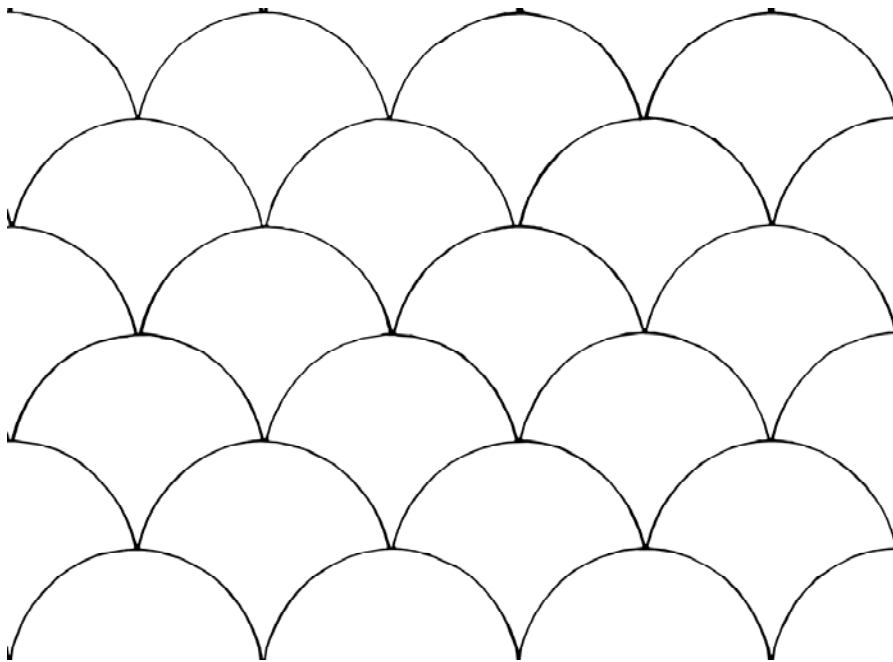

Kuva 30. Puutarha -kuosin raportti.

Tiesin tässä vaiheessa, että tästä mallista tulisi hieman poikkeava muista malliston kuoseista, joten päätin toteuttaa sen melko suuressa koossa ja korostaa näin tarkoituksellista valintaani mallin erilaisuudesta. Halusin pitää mallin melko yksinkertaisena, jolloin parhaalta vaihtoehdolta tuntui toteuttaa se nousevassa raportissa, jotta lopullinen kuvioaihe näyttäisi mahdollisimman luontevalta kankaana. Kuvioaihe oli mielestäni kertova ja näyttävä ja halusin korostaa sitä käyttämällä suurta raporttikokoa, joten raporttikooksi valitsin 150 cm leveyttä ja 110 cm korkeutta.

5.2.2 Latvat

Ensimmäisen malliston toista kangasta varten minulla oli alusta asti selkeä mielikuva sen perusasetelmasta. Halusin toteuttaa kankaan niin, että siitä tulisi mieleen, tosin melko viitteellisesti, tuuhean lehtimetsikön latvusto. Tärkeää oli aloittaa suunnittelu pohjasta joka toimii raportissa (Kuva 31).

Kuva 31. Toistuva pohjakuvio Latvat -kuosiin.

Toistuvan pohjan toteuttaminen oli mallin suunnittelun vaikein osuus, jonka jälkeen suunnittelu sujui jouhevasti loppuun saakka. Koska halusin kankaan muistuttavan vain melko viitteellisesti puun latvustoa, päätin täyttää "latvat" erilaisilla käsityömäisillä elementeillä, kuten esimerkiksi ristipistokirjontaa ja pitsiliinoja muistuttavilla kuvioinneilla, jotka jo aikaisemmin olin valinnut yhdeksi malliston teemoista.

Suunnittelin "latvoille" muutaman erilaisen täytekuvioidin luonnostelemistani käsityömäisistä kuvioinneista, ja toistin niitä tasaisesti koko raporttiin. Tämän jälkeen kuosi olikin väritystä vaille valmis. Koska mallista tuli melko näyttävä, päätin käyttää pohjaväriin lisäksi ainoastaan kahta väriä mallin värittämiseen (Kuva 32).

Kuva 32. Latvat -kuosin raportti.

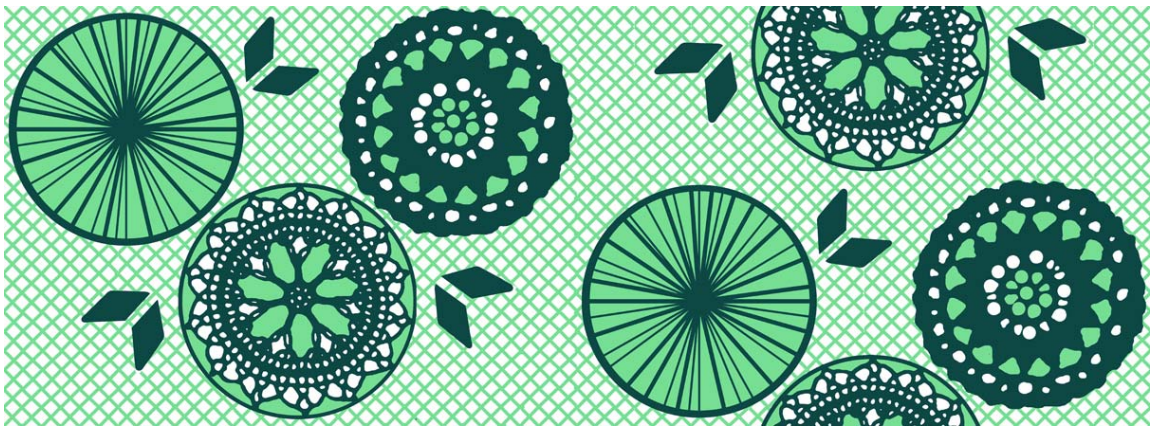
Halusin käyttää melko suurta raporttikokoa, korostamaan kuosin kuvioaihetta, eli puiden latvustoa. Raporttikooksi valitsin 150 cm leveyttä ja 110 cm korkeutta.

5.2.3 Pitsikukka

Malliston kolmannessa kuosissa halusin hyödyntää kahdesta aikaisemmasta mallista tuttuja elementtejä. Tuntui tarpeelliselta tehdä kuosista hieman rauhallisempi, mutta kuitenkin näyttävä ja hauska. Tämän vuoksi valitsin kuosiin pienemmän raporttikoon, ja käytin Latvat -kuosin tapaan ainoastaan kahta väriä pohjaväriin lisäksi.

Aloitin kuosin suunnittelun käsittelemällä uudelleen Latvat -kuosia varten tekemiäni luonnoksia pitsiliinoista. Suunnittelin muutaman erilaisen yksinkertaisen kukan ja asettelin ne raporttiin. Malli tuntui melko valmiilta jo tässä vaiheessa, mutta kaipasi vielä jotain lisäystä. Lisäsin kukkien lomaan muutaman yksinkertaisen lehden, jotka sitoivat kuvioita toisiinsa.

Värittämisen jälkeen malli tuntui minusta hieman liian retro-henkiseltä, sillä kuviot olivat hyvin voimakkaan näköisiä vaalealla pohjalla. Päätin muuttaa kuosia niin, että lopputuloksesta tulisi hieman rauhallisempi. Lisäsin mallin taustalle kauttaaltaan ristipistomaisen rasteri-pohjan. Muutoksen jälkeen kuviot näyttivätkin kankaalla huomattavasti vähemmän silmiin pistäviltä (Kuva 33). Ristipistopohjan ansiosta mallista tuli myös selkeämmin erilainen kuin Latvat -kuosista, jossa käytin samoja kuvioaiheita. Aihetta korostaakseni käytin pienempää raporttikokoa kuin malliston muissa kuoseissa, joten raporttikooksi tuli 75 cm leveyttä ja 22,5 cm korkeutta.

Kuva 33. Pitsikukka -kuosin lopullinen raportti.

5.3 Toinen mallisto

Toisen malliston suunnittelu aiheutti kaiken kaikkiaan huomattavasti enemmän päänvaivaa kuin ensimmäisen. Molempien mallistojen oli tarkoitus olla moderneja, mutta erityisesti toisen malliston kohdalla uusien ideoiden tuottaminen oli oleellisen tärkeää. Alkuperäiset ideani mallistoa varten vaihtuivat kokonaan uusiin työn edetessä. Loppujen lopuksi mallistosta tuli aivan erilainen, kuin millaiseksi olin sen alussa kaavaillut. Koin syyksi tähän sen, että olin todella oppinut opinnäytetyötä tehdessäni paljon siitä, mikä todella on enää uutta.

Alun perin suunnittelin tekeväni mallistosta kaupunkimaisemaa kuvaavan ja yleisilmeeltään graafisen. Sain kuitenkin huomata, että tämän tyyppisiä kankaita on markkinoilla nähty jo useiden vuosien ajan, eivätkä ne tematiikaltaan ole painokankaina

enää kovin tuoreita. Pohtiessani kuvioaiheita mallistoa varten, törmäsin useaan otteeseen tähän samaan seinään. Sain todella havaita, kuinka monet tyyllilliset seikkailut painokangassuunnittelussa onkaan käyty jo läpi. Lopulta päätin lähteä suunnittelemaan kuoseja oman intuitioni pohjalta ja hakea kuvioaiheita itseäni kiinnostavista ja visuaalisesti miellyttävistä asioista, ja luottaa oman maailmankuvani "tuoreuteen".

Lopulta päätin keskittyä mallistossa uudelleenlaisen, ja ennen kaikkea omannäköiseni tyylin luomiseen, sen sijaan että olisin pyrkinyt metsästämään malleihini ehdottoman koskemattomia kuvioaiheita. Alkaessani luonnostelemaan kuvioita täysin intuition pohjalta, havaitsin luonnoksissani joitakin yhdistäviä tekijöitä. Kaikissa oli joitain nykymaailmaan ja nykyaikaiseen elämäntyyliin kantaaottavia elementtejä, sekä urbaania elämää ja katukulttuuria kuvaavia piirteitä. Päätin toteuttaa malliston näiden teemojen pohjalta, sillä ne tuntuivat mielestäni kodintekstiilipuolella uudennlaisilta. Käytin itse malleistani sanaa t-paitaprintti, johtuen siitä, että ne kuvioaiheiltaan ja tyyllilliseltä linjaltaan muistuttivat mielestäni nuorten vaatetukseen suunniteltuja printtejä. Käytän malleistani sanaa kantaaottava, sillä halusin niiden avulla omalla tavallani kyseenalaistaa nykyaikaista elämäntyyliä. Tarkoitukseni ei ole kuitenkaan syytellä tai tuomita, pelkästään kiinnittää huomiota joihinkin valitsemiini.

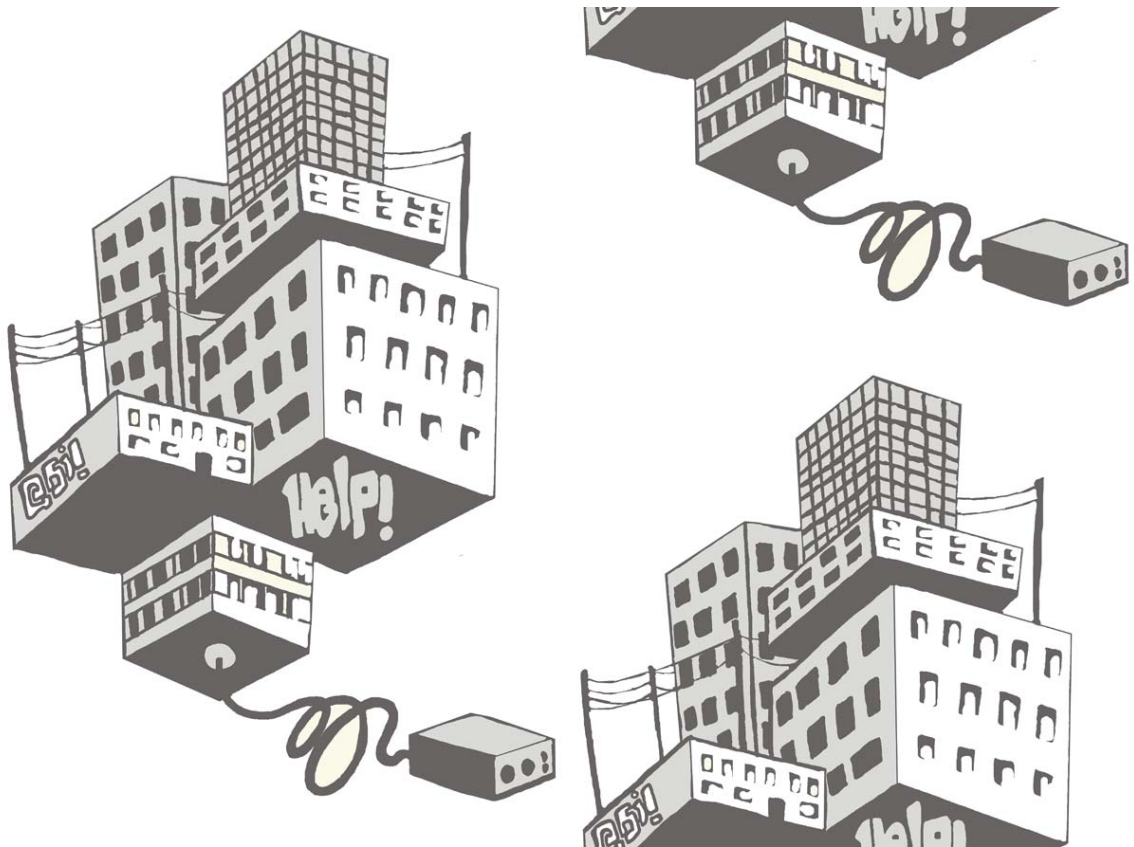
5.3.1 Polis

Ensimmäinen luonnokseni (Kuva 34) mallistoa varten oli puhtaasti oman mielikuvitukseni tuote. Luonnos esitti kelluvaa kaupunkia, joka oli kytketty pieneen virtalaatikkoon. Kuvan kaupunki näytti mielestäni tehokkaalta, monimutkaiselta pikkumaailmalta, jonka koko olemassaolo kuitenkin riippui jostain hyvin pienestä, ikään kuin kaupunki saattaisi minä hetkenä hyvänsä joutua oikosulkuun ja pudota. Mielestäni kuva oli melko mielikuvituksekas ja sille saattoi kuvitella moniakin tulkintoja. Oma pyrkimykseni oli osoittaa sormella, hieman arvostellakin, nykyelämän ylenpalttisuutta, joka mielestäni tuntuu ajavan itseään alas, kun kaikkia elämäntyyliin ylläpitämiseen vaadittuja tekijöitä ei enää pystytäkään tyydyttämään. Mallin nimeksi tuli "Polis", antiikin Kreikasta tuttujen kaupunkivaltioiden mukaan.

Kuva 34. Luonnos Polis -kuosin kuvioaiheeseen.

Pidin alkuperäisestä luonnoksestani, ja halusin käyttää sitä mallissa mahdollisimman tarkasti samanlaisena. Kuvio oli melko monimutkainen, joten päätin toteuttaa mallin melko suuressa raporttikoossa. Tein joitakin kokeiluja, joissa raportti koko oli jopa 220cm korkea ja 150cm leveä, eli esimerkiksi pussilakanaan juuri sopiva. Lopputulos ei kuitenkaan ollut tyydyttävä. Malli kaipasi mielestäni jonkinlaista jännitettä, ja lopulta päädyin nousevaan raporttiin, jossa raporttikoko on 150cm leveä ja 110cm korkea (Kuva 35). Näin kuvio oli yhä hyvin iso ja yksityiskohdat saivat kaipaamaani huomiota, mutta nouseva raportti toi malliin kiinnostavaa rytmikkyyttä. Jätin kuvat irrallisiksi toisistaan, sen sijaan että olisin asetellut ne lomittain, sillä koin mallin "kelluvan" idean korostuvan hauskesti.

Kuva 35. Polis -kuosin raportti.

5.3.2 Watch-dog

Kuten ensimmäinenkin, myös malliston seuraava kuosi syntyi pitkälti oman intuitiioni pohjalta. Idea malliin lähti tekstistä, "Can you tell a truth from a lie?", jonka halusin sovittaa malliin painokangasmaisella tyyllillä. Päätin toteuttaa tekstin niin, että se näyttäisi olevan sabloniteknikalla toteutettu, ja itse kirjoituksen niin, että se muistuttaisi enemmän pintaa, kuin kirjoitusta.

Halusin tehdä malliin, jonkin erikoisen, odottamattoman elementin, joka pysäyttäisi katsojan pohtimaan valintojani. Lisäsin malliin sarjakuvatyyllisesti toteutetun koiran ja puhekuplan, jossa koira vastaa esitettyyn kysymykseen. Sillä, miksi juuri koira vastaa kysymykseen, ei ole syvempää merkitystä. Henkilökohtaisesti pidin kuitenkin tästä kummallisesta yhdistelmästä.

Tässä kuosissa kantaaottavuus tulee mielestäni ensimmäistä kuosia voimakkaammin

esille. Esittämällä kysymyksen: "Osaatko erottaa totuuden valheesta?", halusin tuoda esille oman mielipiteeni siitä, kuinka tärkeää on pohtia asioita ja etsiä vastauksia itse, eikä tyytyä siihen, mitä valmiina tarjotaan. Koiran vastaus, "Totuus voi tehdä sinut sokeaksi", viestii siitä, kuinka yksinkertaista on tyytyä valmiisiin vastauksiin, nähdä asiat sellaisina kuin ne on helppo nähdä ja sulkea silmänsä totuudelta. (Kuva 36.)

Kuva 36. Watch-dog -kuosin raportti.

Myös tämän kuosin päätin toteuttaa nousevassa raportissa, jotta mallista tulisi kankaana rytmikkäämpi ja jännitteisempi. Käytin hieman pienempää raporttikokoa, jottei mallista tulisi liian julistemainen ja osoitteleva. Raporttikooksi valitsin lopulta 150cm leveyttä ja 55cm korkeutta.

5.3.3 Question

Kahden ensimmäisen kuosin jälkeen tuntui tarpeelliselta toteuttaa mallistoon yksi kuosi, jossa olisi jatkuvampaa pintaa. Kuten ensimmäiseenkin mallistoon, myös tähän halusin toteuttaa kaksi enemmän samoja elementtejä sisältävää kuosia, ja yhden yksilöllisemmän. Päätin siis käyttää viimeisessä mallissani samoja tyyllisiä elementtejä kuin Watch-dog -mallissa.

Halusin käyttää myös tässä mallissa tekstiä, jonka toteutin samalla graafisella kirjoitustyyllillä kuin Watch-dog -kuosissa. Olin jo käsitellyt kuosia varten ihmisen kasvoista kontrasti-kuvan, joten valitsin tekstiksi mielestäni kuvioon sopivan kysymyksen: "*Is your mind Free?*", joka jatkoi malliston kantaaottavaa teemaa. Tämän

johdosta mallin nimeksi tuli lopulta myös englannin kielen sana *Question*, suomeksi kysymys.

Mallin toteuttaminen oli teknisesti hankalinta kaikista projektia varten suunnittelemani malleista. Tämä johtui juuri kuvioaiheen jatkuvuudesta. Valitsin ensiksi kuusin taustalle kaupunkimaisemasta tietokoneella pelkistämäni kuvan ja sovitin sen päälle tekstin ja kasvokuvan. Tässä vaiheessa asetin kuvioaiheen nousevaan raporttiin ja rupesin ideoimaan keinoja, joilla saisin tehtyä kuvioinnista jatkuvan pinnan. Yleisilmeeltään kuosi oli mielestäni liian voimakkaan näköinen, joten halusin jollain tavalla hieman piilottaa mallin kuvioita. Lopulta päädyin ympäröimään kuvioita silhuettikuvilla kukkivista puun oksista. Näin lopputuloksesta mielestäni tuli tasaisempi, vähemmän hyökkäävä. (Kuva 37.)

Kuva 37. Question -kuusin raportti.

Helpottaakseni omaa työskentelyäni, olin käsitellyt malliin lisäämiäni oksien sujuvaa toistuvuutta mielivaltaisesti sen jälkeen, kun olin jo nostanut pohjakuvion nousevaan

raporttiin. Tämän takia raporttikooksi tuli 150cm leveyttä ja 110cm korkeutta, vaikka sen periaatteessa olisi voinut toteuttaa myös 55cm korkeana.

5.4 Palaute

Sain opinnäyteprojektini puitteissa toteuttamilleni kuoseille kiinnostavaa ja antoisaa palautetta asiantuntijan taholta, Finlaysonin mallistosuunnittelija Liisa Suurlalta, jolle kävin esittelemässä mallejani suunnitteluprojektin päätteeksi. Harmillista oli, ettei minulla ollut näyttää malleistani 1:1 kuvia, mikä olisi varmasti johtanut vielä hedelmällisempään palautteeseen. Palautteesta oli kuitenkin runsaasti hyötyä ja kiinnitin tapaamisemme jälkeen kuoseihini huomiota jokseenkin erilailla. Pääasiallisesti palaute oli positiivista. Mallistot olivat kaiken kaikkiaan onnistuneita ja työni tavoitetta palvelevia.

Ensimmäisestä mallistosta eniten kiitosta tuli Latvat -kuosille. Suurla (2009) koki, että malli olisi toiminut hyvin esimerkiksi pussilakanana. Hänen mielipiteensä oli, että malliston kaksi ensimmäistä kuosia, Puutarha ja Latvat, olivat selkeästi vahvempia, kuin Pitsikukka -kuosi, joka tuntui jäävän kakkoseksi malliston muille kuoseille (Suurla 2009). Huomio kiinnittyi myös Pitsikukka -kuosin raporttikokoon, joka olisi saattanut malliston kokonaisuutta ajatellen toimia paremmin pienempänä (Suurla 2009). Malliston värimaailma oli Suurlan (2009) mielestä kiinnostava, sillä käyttämäni mintunvihreää sävyä ei ole näkynyt sisustuskankaissa vähään aikaan.

Toisen malliston kuosit olivat Suurlan (2009) mukaan enemmän keskenään tasavahvoja, kuin ensimmäisessä mallistossa. Kiitosta tuli malliston kantaaottavalle teemalle ja tarinalliselle tyyliille (Suurla 2009). Watch-dog ja Question -kuoseissa käyttämäni tekstit olivat hänen mielestään kekseliäitä ja ajatuksia herättäviä (Suurla 2009). Erityisesti Question -kuosi sai kiitosta, ja oli Suurlan (2009) mukaan eniten sopiva kodintekstiiliksi, sillä se oli pintana kiinnostavin. Polis -kuosi tuntui herättävän eniten epäilyksiä. Suurla (2009) ei näkisi kuosia esimerkiksi pussilakanana, mutta jossakin muussa kontekstissa kyllä. Kuosin kuvioaihetta hän kuvaili sanoilla hämmentävä, vaikea ja jopa hieman uhkaava (Suurla 2009). Toisaalta kuosin rytmitys ja graafinen ilmeikkyyys saivat kiitosta (Suurla 2009). Suurla (2009) näki myös, että Polis on hyvä osa malliston kokonaisuutta ja palvelee työni tarkoitusta. Kaiken kaikkiaan hän arveli, että tällekin mallistolle löytyisi kohderyhmä, mutta se olisi ehdottomasti marginaalisempi ja vaatisi myös huolella

valitun jakelukanavan.

Suurlan (2009) antaman palautteen mukaan voin kokea onnistuneeni toteuttamaan mallistoilleni asettamani tavoitteet. Kuten suunnitteluprosessini tarkoitus oli alun perin ollutkin, ensimmäinen mallisto oli helpommin vastaanotettava ja toinen vaikeampi. Palautteesta kävi kuitenkin ilmi, että molemmat mallistot olisivat mahdollisia toteuttaa kodintekstiili markkinoilla, mikäli kohderyhmä ja jakelukanava olisivat oikein valittuja.

Olen tyytyväinen Liisa Suurlalta saamaani palautteeseen. Suunnitteluprosessi oli kokonaisvaltainen ponnistus ja oli mukavaa saada sekä hyvää, että rakentavaa palautetta omalle työpanokselle. Uskon opinnäyteprojektin myötä oppimastani tiedosta ja taidosta on minulle hyötyä tulevissa suunnitteluprojekteissani.

6. LOPUKSI

Opinnäytetyön toteuttaminen oli antoisa, mutta haastava prosessi. Oli hyvin motivoivaa työskennellä alusta alkaen omaehtoisesti. Sain valita työn aiheen itse, mikä takasi, että oma kiinnostukseni pysyi vireillä alusta loppuun. Työn tekeminen oli aikaa vievää ja tarkkuutta vaativaa, mutta ennen kaikkea inspiroivaa ja opettavaista.

Koen, että työn itsenäinen toteutus aina aiheen valinnasta saakka on työn vahvuus. Uskon, että työhön tuli tästä syystä kiinnostavia аспекteja, jotka muuten olisivat jääneet huomioimatta. Samalla työn vapaa toteutus aiheutti kuitenkin eniten päänvaivaa. Aiheen rajaaminen ja työn johdonmukainen toteuttaminen itsenäisesti oli hankalaa. Eniten vaikeuksia tuotti työn päämäärän esille tuominen. Ohjaajieni taholta sain paljon hyödyllisiä neuvoja aiheen rajaamiseen ja käsittelytapaan liittyen, sekä kirjalliseen osioon, että suunnitteluprojektiin. Jälkikäteen ajatellen, olen kuitenkin sitä mieltä, että työn toteuttaminen olisi ollut vaivattomampaa ja työskentely mielekkäämpää, mikäli työn aihe ja vaatimukset olisivat tulleet ulkoiselta taholta, tai työ olisi muuten tuotettu yhteistyössä ulkoisen tekijän, esimerkiksi jonkin yrityksen, kanssa.

Aihevalintani sai heti alussa kiitosta omaperäisyydestään, minkä johdosta työn toteuttaminen tuntui alusta loppuun hyvin mielekkäältä. Tämä motivoi minua panostamaan työn toteutukseen, mutta loi samalla paineita lopputuloksen suhteen.

Työtä tehdessäni opin asioita tarkastelemieni aiheiden lisäksi myös omista työskentelyvalmiuksistani ja uskon tämän tiedon olevan hyödyllistä tulevilla työprojekteissani.

Koen opinnäytetyön toteuttamisen olleen itselleni hyödyllinen ja opettavainen prosessi. Prosessin aikana saavuttamani tieto lisäsi ennen kaikkea sellaisten asioiden huomiointikykyä, jotka koen tärkeiksi suunnittelijan ammatin harjoittamisen kannalta. Vaikka työn toteuttamisella ja lopullisella kokonaisuudella on eniten painoarvoa itseni ja oman ammattiosaamiseni kannalta, näen siihen kerätyn tiedon olevan hyödyllistä myös muille alalla työskenteleville.

LÄHTEET

Aav, Marianne 2003. Marimekko: Fabrics, Fashion, Architecture. New York, NY: Yale University.

Balint, Juliana 1991. Muodon kuvat 1960 -1990. Espoo: Kustannusosakeyhtiö Tietopuu.

Blogspot, Näillä mennään... , Loverevolver.
<<http://naillamennaan.blogspot.com/2008/06/loverevolver.html>> (luettu 5.4.2009).

Designers. (verkkodokumentti). <<http://www.fokusfabrik.fi/designers.html>> (luettu 5.4.2009).

H&M No. 01 HOME SPRING 2009, mainos.

Iittala homeshopping, Etusivu, Taika Lautanen.
<http://www.iittalahomeshopping.com/iittala.axl/fi_FI/?ObjectPath=/Shops/iittala/Products/X500496&ThirdLevel=taika> (luettu 5.4.2009).

Instablog Networks, The Design Blog, Glossy Bedside Gun table lamp 18.12.2007.
<<http://www.thedesignblog.org/entry/glossy-bedside-gun-table-lamp/>> (luettu 5.4.2009).

Kerman, Hanna. Tekstiilisuunnittelija. Fokus Fabrik. Haastattelu: 13.2.2009.

Kerry, Sue 2007. Twentieth Century Textiles. London: Francesca Galloway.

Laine-Kosonen, Luisa. Tuotesuunnittelupuolen vetäjä. Stockmann. Haastattelu: 18.2.2009.

Laine-Kosonen, Luisa 31.3.2009. Kysymykset. Sähköposti Hanna Toivanen. 31.3.2009. (luettu 31.3.2009.)

Marimekko, sisustus, kankaat, Kanteleen kutsu.
<http://www.marimekko.fi/FI/sisustus/kankaat/sannaannukka/kevat2009/kanteleen_kutsu_150.htm> (luettu: 5.4.2009).

Melooni kangas. (verkkodokumentti). <<http://www.finnishdesignshop.com/melooni-fabric-p-639.html?language=fi&%3Blanguage=%3Bcountry=>>> (luettu 5.4.2009).

Naistenpäivä. (verkkodokumentti). <<http://www.mariannevalola.com/mallisto0.htm>> (luettu 5.4.2009).

Niinimäki, Kirsi; Saloniemi Marjo-Riitta: Kretongista printtiin. Helsinki: Maahenki Oy.

Niinimäki, Kirsi 2008. Minimalismista helmiäisväreihin kiristyvässä taloustilanteessa 1980-luvulla. Niinimäki, Kirsi ; Saloniemi, Marjo-Riitta: Kretongista printtiin. Helsinki: Maahenki Oy, 163-177.

Satu Montanari, Retro, Printtejä Grafica kokoelmasta.
<<http://www.satumontanari.com/retro.htm>> (luettu 5.4.2009).

Pulkkinen, Camilla 2008. Kauneutta arkeen malliateljeissa 1950-luvulla. Niinimäki, Kirsi ; Saloniemi, Marjo-Riitta: Kretongista printtiin. Helsinki: Maahenki Oy, 77-85.

Pulkkinen, Camilla 2008. Kretonki, flanelli ja miljoonahousukankaat 1861-1919. Niinimäki, Kirsi ; Saloniemi, Marjo-Riitta: Kretongista printtiin. Helsinki: Maahenki Oy, 15-25.

Pulkkinen, Camilla 2008. Taiteilijat ja moderni painokangas 1930-luvulla. Niinimäki, Kirsi ; Saloniemi, Marjo-Riitta: Kretongista printtiin. Helsinki: Maahenki Oy, 43-49.

Pulkkinen, Camilla 2008. Värien vallankumous 1960-luvulla. Niinimäki, Kirsi ; Saloniemi, Marjo-Riitta: Kretongista printtiin. Helsinki: Maahenki Oy, 97-110.

Taskinen, Rita 1992. Suomalainen Design from Finland. Huhmari: Karprint Eero Ahola Oy.

TINTTAIITA, Lasten tarvikkeet, Pääkallo ruokalappu.
<http://www.tinttaiita.fi/product_info.php?cPath=28&products_id=190> (luettu 5.4.2009).

Träskelin, Rauno. Designmuseo, virtuaaligalleria, dm kokoelmat, Eero Aarnio/ Asko, Pastilli. <<http://www.designmuseo.fi/main.asp?sid=1&sivu=6&kpl=2>> (luettu 5.4.2009)

Suurla, Liisa. Mallistosuunnittelija. Finlayson. 3.4.2009. Haastattelu.

Vallius, Antti 22.9.2006. Poptaide. [verkkodokumentti].

<<http://virtuaaliyliopisto.jyu.fi/aikajana/nykytaide/poptaide>> (luettu 5.4.2009).

LIITE 1 Kuosit

